

DE

DELAVSKA ENOTNOST št. 19 — leto XXXIX

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorna urednica: Majda Žlender

Dan za dnem se vrstijo nepretrgane množice delovnih ljudi in občanov pred grobnico na De-dinju, da bi se poklonili ljubljenu Titu.

Na letošnjih prireditvah XXIV. pohoda po poteh tovaršstva in spominov je nastopilo 94.490 ljudi. »Pohod smo opravili, kakor vedno nadvse množično, ponosno in vzravnano, čeprav letos z veliko bolečino in žalostjo v srcih, zaradi krute smrti, ki nam je vzela največjega in najljubšega človeka in prijatelja, borca in revolucionarja, voditelja in državnika, našega dragega Tita...«, so med drugim zapisali udeleženci pohoda v svojem pismu predsedstvu SFR Jugoslavije. Več o tej veličastni prireditvi pa na 14. strani. A. Ul.

»Od besed k dejanjem«

Življenje se utirja v globoko zaorane brazde našega dela, načrtov in akcije. Dnevi žalosti postajajo vse siloviteje dnevi udarnišva in naše enotnosti, dnevi utrjevanja našega socialističnega samoupravljanja, dnevi krepiteve naše nevrščene politike. To je pot naše bodočnosti, Titova pot.

»Odlučni smo in sposobni, da dalje razvijamo sistem socialističnega samoupravljanja, razširjamo vlogo in oblast delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov na področja, kamor le-ta še ne seže, oziroma je njihov vpliv še vedno omejen—naprimer na področje gospodarjenja z denarjem, razširjeno reprodukcijo itd., da razvijamo družbenoekonomske in materialne temelje, ki bodo omogočali, da delovni ljudje v okvirih samoupravne demokracije, svobodni in samostojni, izražajo in uveljavljajo svoje interese, posamezne povezujejo s skupnimi, osebne svoboščine in pravice z odgovornostjo do drugih ljudi in družbe, ne glede na to, kje delajo in ustvarjajo,« je na zadnji seji predsedstva CK ZKS dejal France Popit.

Vinko Hajner pa je na seji RS ZS Slovenije med drugim opozoril: »Budni moramo biti, da nas ne bi trenutne težave in problemi usmerili v politični pragmatizem, kjer bi na hitro razreševali posamezna vprašanja in pri tem zanemarjali naše dolgoročne cilje, to je oblikovanje samoupravne socialistične družbe, osvobajanje dela in delavca. Zato ob težavah, s katerimi se srečujemo, ne smemo zastati ali celo nazadovati, kajti to nam bi povzročilo nove ter načenjalo doseženo politično stabilnost ter revolucionarno in delovno zagnanost delovnih ljudi, da gremo še hitreje po poti napredka in razvoja.«

Takšne trdne zaobljube in odtocenost nadaljevati Titovo pot, so spremljale tudi vse ostale delovne dogovore, za hip zastalo delo v samoupravnih organih in telesih, tovarniških halah, rudniških rovih.

Delavčeva vloga, vpliv na odločitve o nadaljnjem razvoju in tudi njegova odgovornost za to, je še vedno premajhna. Ko je predsedstvo CK slovenskih komunistov razpravljalo o perečih vprašanih investicijske politike, je bilo posebej naglašeno, da je potrebno nemudoma odločno akcijo za odpravo nekaterih negativnih teženj in neskladij med resolucijskimi dokumenti, stališči ZK, ZS in drugih subjektov ter nič kaj obetavno prakso v tem trenutku. Temeljni problem je namreč, da beležimo zaostajanje investicij v prednostnih dejavnostih, zmanjševanje deleža gospodarskih naložb, vse več vlaganj v poslovne, finančne in tehnične storitve. Ob tem pa nas pesti tudi inflacija, ki seveda vzame precejšen zalogaj. Tako kot je bilo opozorjeno na predsedstvu CK ZKS, da je potrebno tudi pri teh vprašanih v osnovi krepiiti delavčev vlogo in njegov vpliv na odločitve in pri tem hitreje odpravljati usedline starih odnosov, je tudi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije na minuli seji, ko je bila beseda o smotrnejšem zaposlovanju in izrabi delovnega časa, opredelil svoje in s tem sindikalne naloge ob tem občutljivem vprašanju v družbenoekonomskih odnosih. Zato je potreben kvaliteten zasuk k uveljavitvi tehnološko zahtevnejše in produktivnejše proizvodnje, pri čemer sta zlasti pomembna načrtno zaposlovanje in boljša izraba delovnega časa.

Preavsem je bilo veliko povedanega na račun slabega planiranja na tem področju, saj so kadrovske plani nemalokrat le spisek delovnih mest in aneks k planskim dokumentom organizacij združenega dela. Res je, da opozorila in zahteve, ki smo jih zadnje dni slišali, niso povsem nova. Toda, če kdaj, potem je zdaj čas, da resnično preidemo od besed k dejanjem, kar je nemalokrat dejal in zahteval tovariš Tito.

Dušan Gačnik

IZ VSEBINE:

»Sindikalna lista« ne velja več, nekatera priporočila pa še uveljavljamo. Kako?

Delimo lahko toliko, kolikor imamo

stran 3

Odgovornost sindikatov, da bodo dobro usposobljeni za prevzemanje nalog v usmerjenem izobraževanju:

»Kratkih rok« za izvajanje delovne prakse

stran 7

Obletnica gledališčnikov v uniformah:

Najlepši koncert za dva kmeta

stran 9

V pripravi na sindikalni »kulturni plenum«:

Nekatera vprašanja kulturne akcije v Sloveniji

stran 12.

Ob obletnici moškega pevskega zbora Ciril Silič iz Vrtojbe:

»Ni je žrtve, ki bi bila prevelika za lepo pesem«

stran 16

Še bolj bomo krepili mir in sodelovanje

V dneh, ko žalujemo za predsednikom Titom, za nenadomestljivim, prvim tovarišem, je povsod moč čuti silovito, enotno občutje — dostojanstvo, odločnost nadaljevati delo in pot, ki nam jo je začrtal in utrl tovariš Tito. Tako sprejemamo odgovornost za današnji in jutrišnji dan, odgovornost dedičev

bogate, a silno zavezujoče dediščine.

V teh dneh bolj kot kdajkoli čutimo, da Tito ni bil le naš. Naša izguba je izguba za ves napredni svet, za vse delavstvo. Od tisočev dokazov za to navedimo le nekaj sožalij tujih sindikatov, s katerimi sodelujemo:

Stuttgart, 5. maja — Dragi kolega Hafner, žalujemo z vami za vašim velikim predsednikom Titom. V teh težkih dneh se čutimo tovariško povezani z vami.

Zveza nemških sindikatov, deželno vodstvo Baden-Württemberg, predsednik Lothar Zimmermann

Celovec, 5. maja — Dovolite nam, da vam v imenu koroške sindikalne organizacije izrazimo iskreno sožalje ob smrti vašega predsednika države maršala Josipa Broza Tita. Z veliko osuplostjo smo morali danes sprejeti to vest. Zagotavljamo vam, da se bomo vašega preminelega predsednika države stalno s spoštovanjem spominjali.

Zveza sindikatov Avstrije, deželno vodstvo za Koroško, predsednik Erwin Frühbauer, sekretar Gerhard Hausenblas

Bologna, 5. maja — Deželni sekretariat CGIL, CISL in UIL Emilie Romagne izraža ob težki bolečini, ki je prizadela jugoslovansko ljudstvo ob smrti vašega predsednika tovariša Tita, v imenu delavcev Emilie Romagne globoko sožalje. Prepričani smo, da bo jugoslovansko ljudstvo nadaljevalo veliko delo velikega državnika v borbi za mir in svobodo. Ponovno izražamo našo najglobljo solidarnost ter prijateljstvo.

Deželni sekretariat Emilie Romagne: Cazzola, Pains, Pratesi

Szombathely, 6. maja — Ob smrti tovariša Josipa Broza Tita delimo z vami vašo žalost in vam izrekamo sožalje.

Generalni sekretar sindikatov Železne županije, Lajos Nagy

Trst, 6. maja — Delavci deželnega sindikata energetike CGIL Furlanije-Juljske krajine izražajo sožalje ob izgubi tovariša Tita, borca, partizana, voditelja delavskega razreda ter borca za mir med narodi in v svetu. V njegov spomin je treba še bolj utrjevati svetovni mir in sodelovanje, kjer je osimski sporazum primer takega konkretnega uredničenja.

Deželni sekretariat FNLE-CGIL Furlanije-Juljske krajine

Barcelona, 6. maja — Ob smrti predsednika SFRJ tovariša Tita izražamo globoko sožalje sindikata katalonskih delavcev, ki globoko občutijo izgubo borca za mir in napredek narodov. Osebnost in delo tovariša Tita v neutrudnem boju proti fašizmu in za izgradnjo socializma bosta živela v našem spominu.

Generalni sekretar delavskih komisij Katalonije Jose Luis Lopez Bulla

Graz, 6. maja — Ob smrti vašega državnega in partijskega voditelja Josipa Broza Tita vam izrekamo najgloblje sožalje, žalujemo z vami, ker vemo, kaj ste z njim izgubili vi in ves miroljubni svet.

Avstrijska zveza sindikatov, okrožje Graz in okolica, direktor Gerhard Schlemmer, občinski svetnik Warner Albler, deželni delegat Anton Premberger

Ljubljana, 5. maja — Afriški študentje in mladi, ki študiramo v Sloveniji, izrekamo ob bridki izgubi našega Tita iskreno sožalje slovenskemu ljudstvu in vsem jugoslovanskim narodom in narodnostim. Razumemo vašo žalost in sočustvujemo z vami!

Bil je velik človek, državljani vsega sveta, ki naš je s svojim zgledom in ravnanjem opogumljal na naši poti k pravici in svobodi.

Tito ne bo nikoli umrl. Živel bo v nas in z nami! Nadaljevali bomo pot, ki nam jo je pokazal — pot prijateljstva in miru v dobro vseh miroljubnih narodov sveta.

Predsedstvo Zveze afriških študentov in mladine v SRS

Delo nas potrjuje

Medtem ko nam ves napredni in miroljubni svet izreka zaupanje, prepričan, da bomo znali biti vredni nasledniki Titove bogate zapuščine, delavci po vsej Jugoslaviji opravčujejo to zaupanje z delom.

Delavci industrije keramičnih, kislino-odpornih in opečnih izdelkov celjske Ljubecne sporočajo tole:

»Kot povsod po domovini in svetu v teh dneh tudi mi v neizmerni bolečini žalujemo za ljubljanim Titom. Naše delavce iz skoraj vseh republik in avtonomnih pokrajin je smrt najdražjega tovariša globoko prizadela, toda na vseh žalnih sejah smo odločno poudarjali, da bomo vedno stopali po poti Tita.

To smo začeli dokazovati že v prvih dneh žalostnega slovesa ob našega najdražjega Tita, največjega borca za mir, bratstvo, enotnost in boljši jutri. V vseh delovnih sredinah smo za več odstotkov preseglji norme. Tem prizadevanjem so se pridružili tudi delavci skupnih služb, ki so v prosti soboti skladali opeko v pakete in jo natovarjali. Pri svojem delu so bili zelo uspešni.

Mnogi so kljub žuljem dosegali norme, ki veljajo za delavce, ki to delo opravljajo vsak dan. S tem so najbolje dokazali, da bomo s skupnimi prizadevanji najbolje opravili delo, za katero nas je s svojim svetlim zgledom zadolžil tovariš Tito.»

Naloge na področju nadaljnega razvoja telesne kulture v SR Sloveniji

Samoupravna preobrazba odnosov osrednje vprašanje

Predsedstvo republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije je na svoji seji v začetku letošnjega leta sprejelo sklep o ustanovitvi problemske konference z naslovom Aktualne naloge na področju telesne kulture v SR Sloveniji. Temeljni cilj konference in predhodne razprave je oceniti dosežene rezultate in opredeliti glavne smeri nadaljnega razvoja in samoupravne preobrazbe telesnokulturnega življenja v naslednjem srednjeročnem obdobju. Stališča in sklepi, sprejeti na omenjeni problemski konferenci, pa naj bi bili osnova za oblikovanje temeljev planov srednjeročnega razvoja telesne kulture v občinah in republikah ter hkrati izhodišče za reševanje drugih vprašanj in problemov na tem področju.

Osrednja pozornost javne razprave naj bi bila namenjena zlasti vlogi in mestu telesne kul-

ture v krajevnih skupnostih, občin in republike, poudarja gradivo za javno razpravo. Zato bi morali v teh tednih pred konferenco, ki bo predvidoma v drugi polovici prihodnjega meseca, zlasti zavzeto obravnavati vprašanja materialnih temeljev telesnokulturnega življenja, samoupravne preobrazbe odnosov na tem področju, vlogo samoupravnih interesnih skupnosti, vprašanja svobodne menjave dela in vrsto problemov, tesno povezanih z razvojem množičnosti. Poleg tega pa za razumljivo velja usmeriti pozornost tudi na področje vrhunškega športa. Odkrito bo potrebno spregovoriti o statusu vrhunskih športnikov, tekmovalnih sistemih, selekcijah in še o marsičem drugem, s čimer nismo zadovoljni in kar ni tako, kot bi moralo biti.

Svet za telesno kulturo pri predsedstvu RK SZDL Slovenije meni, da je nadaljnja samou-

pravna preobrazba odnosov na področju telesne kulture središčno vprašanje njenega nadaljnega razvoja in integracije v samoupravno organizirano združeno delo ter skupna naloga vse družbe, v prvi vrsti pa telesnokulturnih delavcev samih. Zato mora organizirana družbena akcija zagotoviti, da bodo samoupravne interesne skupnosti za telesno kulturo zaživele v svoji ustavni vlogi in da bodo tudi na tem področju deosledno uveljavljeni odnosi svobodne menjave dela. Delovni ljudje in občani kot ustvarjalci sredstev in uporabniki morajo imeti odločujoč vpliv na oblikovanje programov dela in razvoja telesne kulture, ki omogočajo zadovoljitev njihovih interesov in potreb. Zato moramo storiti vse za nadaljnji razvoj in poglobljanje demokratičnih oblik dela, sporazumevanja in dogovarjanja tako v okviru in prek samoupravnih interesnih

skupnosti, kot tudi v okviru telesnokulturnih organizacij, društev, krajevnih skupnosti in drugih okolij.

Vprašanj za javno razpravo in potlej za problemsko konferenco je seveda precej. Zato poziva predsedstvo republiške konference SZDL vse delovne ljudi in občane, športna društva in organizacije ter njihove člane, organizacije SZDL, družbenopolitične organizacije, samoupravne interesne skupnosti za telesno kulturo ter druge družbenopolitične dejavnike, da se zavzeto vključijo v javno razpravo. Na nas vseh je namreč, da kritično ovrednotimo opravljeno delo in izoblikujemo temeljne usmeritve za naše delo v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Z rednimi tedenskimi prispevki se bo razumljivo vključilo v omenjeno javno razpravo tudi glasilo sindikatov Slovenije.

Andrej Ulaga

S spremenjenim delovnim časom do večje produktivnosti

Ne povsod in za vsako ceno

Očitno je, da je Jugoslavija s svojim časom bela lisa na evropskem zemljevidu. Prav zato so o tem govorili nedavno tudi na seji republiškega sveta ZSS, kjer so menili, da ne bi kazalo za vsako ceno vztrajati pri nespremenjenem času, ki ne ustreza življenjskemu utripu, niti ne omogoča optimalne produktivnosti, kar da je znanstveno dokazano.

V življenjski ritem se ne bomo spuščali. Ta je, kakršen je in kakršnega smo si ustvarili. Drugače je s produktivnostjo. Da ta ni optimalna, je jasno. Pa ne zaradi neustreznega delovnega časa.

Bržčas bi našli še kopico drugih vzrokov. No ja, pri času smo. In tega si organizacije združenega dela lahko prilagodijo po želji, in kakor jim narekujejo družbene potrebe. V zakonu o združenem delu namreč nikjer ne piše, da mora ta ali ona tovarna delati od šestih do dveh, ali katerikoli točno določen drug delovni čas. V »delavski ustavi« je jasno določeno samo to, da je delovni teden za delavca 42 ur. Kako pa si jih bodo delavci razporedili ali prilagodili, pa je bolj ali manj njihova stvar. Bržkone tako, da bodo imeli pri tem ekonomsko in še kakšno drugo računico.

Seveda s tem v zvezi ne gre vse gospodarstvo metati v isti koš. Jasno, da ne bodo šli uvajati drsečega, stopničastega in ne vem kakšnega delovnega časa tam, kjer proces proizvodnje tega ne dopušča. Vse ostrine družbene kritike pa so vredni tistih organizacij, kjer bi na rovaš spremenjenega delovnega časa lahko dosegli veliko večjo produktivnost, pa tega ne store. In takšnih organizacij, po besedah Jožeta Marolta, predsednika mestnega sveta ZSS Ljubljana, ni malo.

In vendar je kljub temu precej razlogov, da bi tudi naš čas postal

evropski. Če že ne za vse leto, vsaj za zimski čas. V to nas sili varčevanje z energijo (ljudje bi delali manj pri luči), zagovorniki spremenjenega časa pa so prepričani, da bi kljub vsemu z njim narasla tudi produktivnost dela in nazadnje bi se izognili marsikateri zagati v prometu, ker nam ne bi bilo treba vsakokrat spreminjati in usklajevati voznih redov. Prav zavoljo tega je RS ZSS podprl predlog zveznega komiteja za delo, da bi že to jesen pomaknili urna kazalca za eno uro nazaj.

Ivo Kuljaj

KOMUNIST ZA DE

Prepovedano zaposlovanje?

V drugi polovici aprila so v večini organizacij združenega dela občine Ljubljana Center prejeli mnenja koordinacijskega odbora pri občinski samoupravni skupnosti za zaposlovanje, da v letošnjem letu, v primerjavi z zadnjim lanskim decembrskim dnevom, ne morejo zaposlovati novih delavcev. V mnogih od teh organizacij so se začeli najprej tiho, potem pa vse glasneje spraševati, od kod skupnosti in občinskemu organu tolikšna moč, da preprosto nekaj odločijo in prepovedo.

Vprašanje bi bilo povsem pravilno, če ta »prepoved« ne bi imela tudi druge medalje. Prepoved ni prepoved, pač pa le mnenje, začasen izhod v sili. Pravzaprav bi temu lahko rekli tudi posledica zaradi nedisciplinane, nespoštovanja dogovorjenih rokov velike večine tistih, ki zdaj

najbolj glasno negodujejo.

V vseh organizacijah združenega dela so dobro vedeli, da morajo pri planiranju in uresničevanju zaposlovanja v letošnjem letu izhajati iz zaposlitvenih bilanc in jih uskladiti v občinski skupnosti za zaposlovanje. Da je bilo pri tem potrebno upoštevati kriterije iz republiške resolucije, občinskih in mestnih smernic, najbrž ni potrebno posebej poudariti.

V občini Ljubljana Center je približno šeststo organizacij in skupnosti. Od tega jih kar 248 ni sklenilo sporazuma o pogojih za zaposlovanje in o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev na območju ljubljanskih občin. 130 od teh šeststo »obveznikov« pa sploh ni reagiralo na opozorila in pozive samoupravne skupnosti za zapo-

slovanje. Le iz desetine od vseh, torej iz šestdesetih organizacij, pa so pravočasno poslali svoje plane zaposlovanja in obrazložitve, dokumente, na osnovi katerih se v samoupravni skupnosti še lahko začne usklajevanje in dogovarjanje.

Da je usklajevanje nujno potrebno, je na dlani. Dogovor, da se bo letos v občini število zaposlenih povečalo največ za odstotek, za približno 650 delavcev, to prav gotovo zahteva. Če že nič drugega. Kajti kolikšne so želje, vemo. Vse te obveznosti pa so v mnogih organizacijah združenega dela kar prezrli (tudi z mislijo: saj tako ne bomo zaposlili več kot nekaj delavcev, to pa v celotni številki nič ne pomeni). Nad mnenjem koordinacijskega odbora so se kljub temu razburjali. In za piko na i: le malo od njih se je odzvalo pozivu z istega

»papirja«, nad katerim so se jezili, naj svoje plane zaposlovanja, obrazložitve ali pa dopolnilne obrazložitve o potrebnem povečanju zaposlenih pošljejo koordinacijskemu odboru do 24. aprila.

Prav je, da vemo, kdo odloča v naši družbi, v združenem delu. Ob tem je enako prav, da to spoštujemo in na napake ali pomanjkljivosti takoj opozarjamo. Seveda moramo ob tem spoštovati vse temelje in zakone. Ni pa prav, da svojih napak ne priznamo preveč radi in jih, zaradi nevednosti ali pa samo zaradi prenašanja bremena, hitro naprtimo na pleče drugih. Posebej še, kadar sami poprej nismo storili vsega. Še vedno velja: najprej je dobro pomesti pred lastnim pragom.

Miša Sovdat

Mnogo investicijskih načrtov imeti ni slabo, slabo je, če je vmes malo svežih idej

Je za nas dovolj dobro, kar je bilo za očete...

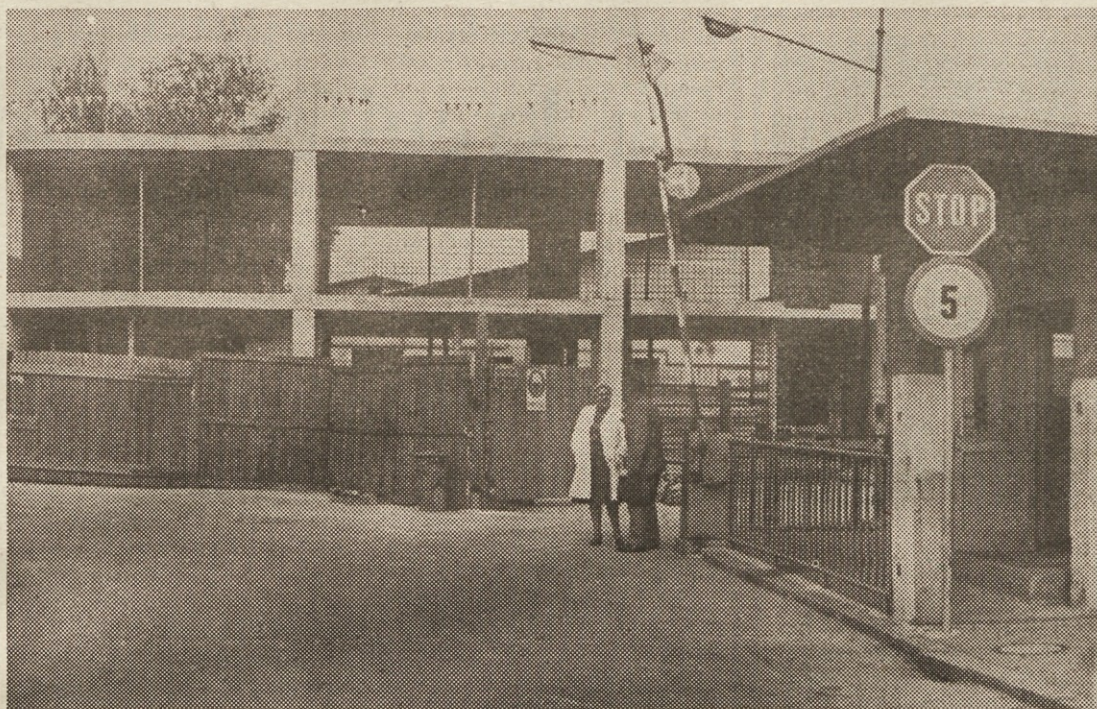
Pred leti smo ugotavljali, da imamo premalo razvojnih načrtov, premalo idej, kam in v kakšno proizvodnjo naj bi vlagali sredstva. Danes je položaj obrnjen. Idej in tudi izdelanih načrtov, kaj graditi, kakšne stroje kupovati in česa več izdelovati je dobesedno več kot preveč, skorajda sleherna, še tako majhna in finančno šibka temeljna organizacija združenega dela načrtuje lastni razvoj, širjenje proizvodnje... Trideset tisoč investicijskih projektov v Jugoslaviji v lanskem letu v uredništvu in pripravi potrjuje to bogastvo idej.

Toliko idej imeti seveda ni slabo. Žal pa je med njimi malo prav svežih. Večina temeljnih organizacij želi ali načrtuje povečevanje proizvodnje dosedanjih izdelkov, novi naj bi bili le delovni prostori (da bi izboljšali delovne pogoje) ali pa zmogljivejši stroji. Večina kolektivov se trdno oklepa »svoje« proizvodnega programa in ga ljubo-sumno brani celo pred zdravimi zamislimi o specializaciji proizvodnje v okviru lastne delovne organizacije. Takšna miselnost je hudo podobna stari kmečki miselnosti, češ, kar je bilo dobro za očeta, bo tudi zame, miselnosti, ki je celo na kmetih dandanes ne poznajo več...

Zelo pogosto je med kolektivi še od nedavna veljalo, da bo investicijskih sredstev — posojil bank — dovolj na voljo tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju, da vse pogostejše krize v svetovnem gospodarstvu na naše gospodarstvo ne bodo imele odločujočega vpliva, pa tudi, da bo doma moč — tako kot doslej — z lahkoto prodati vse, ali vsaj večino izdelkov. Vse to kljub temu, da je od prve naftne krize minilo že šest let ter da so nove naftne krize vse hujše in da vsaj zadnja tri leta pri nas vse glasneje opozarjajo razni forumi, pa tudi kazalci gospodarske rasti in pogoji gospodarjenja vse jasneje dokazujejo, da družbenoekonomski napredek ni več zrela hruska v naročju.

Zavoljo takšnega odnosa in razmišljanja tudi imamo tako veliko število investicij, med katerimi je velika večina nepomembnih, »vrednih« komaj nekaj milijonov ali morda desetih milijonov dinarjev, velikih investicijskih načrtov pa je malo. To še posebej velja za Slovenijo, kjer smo v iztekajočem se srednjeročnem obdobju pri razvoju ključnih gospodarskih dejavnosti zaostali za načrtovanim tempom. Še bolj pa zaostajamo pri načrtovani preobrazbi gospodarstva, kar je razvidno ne samo iz velikega števila drobnih investicij, pač pa med drugim tudi iz njihovega namena (večinoma gre za modernizacijo obstoječe proizvodnje in povečanje dosedanjih zmogljivosti), predvidene finančne konstrukcije (malo lastnih sredstev, še dosti manj združenih sredstev sovlagateljev — torej malo skupnih projektov več delovnih organizacij), iz politike zaposlovanja (čeprav se umirja, je v gospodarstvu novih največ nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev), deleža predelovalne industrije v izvozu (12 odstotkov, medtem ko je ta delež v svetovni trgovini okoli 50 odstotkov).

Tako se zdi, da ni prav nič zaželen predlani »preminuli« zakon o obveznem evidentiranju investicij, ki naj bi zagotovil usklaje-

»Stop« in »počasi«, torej premišljeno. Oba prometna znaka pred konzervirano investicijo (Ljubljanski mlekar) kot da simbolično ilustrirata »vzdusje« v naši sedanjih politiki investiranja

vanje investicijskih načrtov v vsej državi in preprečil podvajanje proizvodnih zmogljivosti. Da niso zalegla opozorila, niti v vsakokratnih resolucijah o družbenoekonomskem razvoju republike zapisana s stališča. Da so kaj malo pomagali lanski ukrepi in zahteva konec leta, da morajo kolektivi ponovno preveriti svoje investicijske načrte in da uresničijo samo tiste, ki bodo res pripomogli k preobrazbi našega gospodarstva in za katere imajo zagotovljena sredstva.

Tako je bilo v Sloveniji konec letošnjega marca »evidentiranih« 2400 investicij v skupni predračunski vrednosti 130 milijard dinarjev, pri čemer je bilo za kakih 22 milijard prekoračitev finančnih konstrukcij (četrtina letnih pa je nepokrita).

Takšno stanje je nedvomno posledica usedlin starih odnosov, kakor je ugotovilo predsedstvo CK ZKS na svoji nedavni seji, posvečeni prav temu vprašanju in nedvomno je naloga vseh nas, da se bojujemo proti posledicam teh usedlin in za odlično vlogo delavca v združenem delu pri razpolaganju z naložbenimi sredstvi in pri odločanju o investicijah.

Prav gotovo marsikatera tovarne ne bi bilo, če bi delavci vedeli, da na primer nekaj takšnih pri nas že obratuje in da je trg že za njih premajhen. Najbrže bi delavci sami naložili svojim strokovnjakom, naj potuhtajo, kaj se jim v bodoče bolj izplača izdelovati — dosedanji izdelki, ali kakšne druge... Pa seveda ne gre samo za odločitve v temeljnih ali delovnih organizacijah. Vsekar morajo biti investicijski programi širše verifikirani, tudi na višjih ravneh samoupravne organiziranosti. To je izjemno pomembno prav zdaj, na prehodu v novo srednjeročno razvojno razdobje, ko bo pri ovrednotenju investicijskih načrtov treba mnogo bolj ostro upoštevati merila, ki pokažejo, v kolikšni meri je takšna investicija usklajena z zahtevami družbenoekonomskim razvojem in stabilizacijsko naravnostjo družbenoekonomskega dogajanja. Do zdaj pa je bilo večinoma tako, da so delavci v TOZD sprejeli formalno razvojne odločitve strokovnih služb (ki so jih seveda podprli

poslovodni organi), v delovni organizaciji so takšne načrte redkokdaj obravnavali poglobljeno, od tu pa so zahtevki za posojilo šli naravnost v temeljno banko, ki seveda ni imela pripomb. Širše družbene verifikacije, preverjanja, ali je investicija res v skladu z širšimi družbenimi koristmi, pa praktično ni bilo.

Koliko grenkih izkušenj in hudih preizkušenj bi si kolektivi prihranili, če bi temeljiteje razmišljali o tem, v kaj vložiti investicijska sredstva.

Razmere so torej takšne, da je bilo letos treba z ostrimi ukrepi, tudi zakonskimi, omejiti pretirano trošenje investicijskih sredstev, zlasti pa nesmotrno investicijsko porabo. Že resolucija o družbenoekonomskem razvoju je močno omejila obseg investicijskih sredstev ter zahtevala ostro selekcijo investiranja. Zakon o investicijah je preprosto »odvel« kolektivom pravico do takoiimenovanih negospodarskih investicij, kamor sodi praktično vse, kar neposredno ne vpliva na večanje dohodka.

Tekoče investicije, zlasti pa vse načrtovane, pa so letos morale skozi gosto sito družbenega vrednotenja upravičenosti investiranja v načrtovane objekte. Na rešetju naj bi ostale samo tiste, ki naj bi zagotovile večji izvoz visoke stopnje predelave na trajnejših osnovah oziroma višjih oblikah ekonomskega sodelovanja s tujino ali ki bi zagotovile večjo porabo domačih surovin (ali uvoz izdelkov). Investicije, ki bi zagotovile tehnološko visoko razvito proizvodnjo z veliko udeležbo visokokvalificiranega dela in uporabo domačega znanja. Načrti, ki zagotavljajo gospodarno rabo energije in surovin, proizvodnja, ki omogoča razvoj predvsem na podlagi rasti produktivnosti in racionalnem zaposlovanju, proizvodnja, ki varuje okolje in racionalno izkorišča prostor... Ter seveda tista proizvodnja, za katere razvoj bo investitor zbral sredstva sovlagateljev. Vse ostalo, razen nekaj nujnih izjem, pa naj bi za letos padlo med »pleve«.

V zadnjih tednih so v bankah in na SDK temeljito reševali načrtovane investicije in izločali vse, kar je le malo dišalo po nesmotrni trošnji investicijskih

»... Mislim, da je že čas, ko naj ne bi bilo več potrebno, da mi iz središča kritiziramo posamezne postopke, kakršen je denimo ta, da gradijo tovarniške upravne zgradbe tam, kjer za delavce še ni stanovanj, in kjer pogosto niti tovarniški temelji še niso trdno postavljeni,« je dejal tovariš Tuto v pogovoru v uredništvu »Rada« leta 1960. »Sindikati in drugi dejavniki morajo o tem razmisliti in poskrbeti, da se bodo vzporedno z gradnjo tovarnih gradil tudi stanovanja, uprava lahko začasno deluje v barakah, stavba zanj se lahko zgradi kasneje, ko bo proizvodnja že utečena. Ko ustvarjamo sredstva in ko odločamo o tem, kam jih bomo vložili, moramo v prvi vrsti videti potrebe proizvodnje in standarda, ne smeli bi sredstva trošiti za izgradnjo monumentalnih zgradb z marmornatimi avlami in stopnišči, po katerih lahko vzporedno hodi deset ljudi...«

Priporočila delavcem, kako ravnati pri urejanju nekaterih pravic

Delimo lahko toliko, kolikor imamo

Center za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije dobiva v zadnjem času številna vprašanja delavcev iz organizacij združenega dela, o tem, kako ravnati pri urejanju nekaterih svojih pravic, ki so jih zapisali v svoje samoupravne splošne akte na osnovi bivše »Sindikalne liste«. Iz vprašanj je razumeti, da je problem, ker še niso sprejete ustrezne družbene usmeritve, ki bi bile podlaga za valorizacijo teh pravic ob naraščajočih življenjskih in drugih stroških.

Skladno s splošnimi usmeritvami, ki jih je sprejel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije v lanskem letu imamo v centru za primerno, če delavci v organizacijah združenega dela to področje delitve urejajo skladno s sprejeto politiko delitve sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, ter skladno s planirano višino materialnih stroškov. Pri konkretnih izplačilih nekaterih vrst osebnih dohodkov, povračil stroškov za službena potovanja in osebnih prejemkov iz sredstev skupne porabe pa naj upoštevajo priporočila v tej informaciji.

Stroški za službena potovanja

Pri določanju obsega povračil stroškov za službena potovanja morajo delavci, kot je znano, upoštevati določila zveznega zakona o začasnih prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev (UR. L. SFRJ, št. 5/80) in zakonske omejitve upoštevati v svojih planskih aktih za leto 1980. V skladu s planiranim obsegom sredstev za povračila stroškov za službena potovanja so delavski sveti s posebnimi sklepi že določili konkretno višino posameznih povračil. Ob morebitni valorizaciji teh povračil v okviru planiranega obsega sredstev naj delavci v organizacijah združenega dela upoštevajo, da so se po podatkih Zavoda SRS za statistiko cene gostinskih storitev v letu 1979 povečale v povprečju za 22,3 odstotka, cene prenočitev pa za 15,7 odstotka v primerjavi z letom 1978. Ti odstotki naj bodo zgornja meja morebitne valorizacije povračil stroškov za prehrano na službenem potovanju (dnevnice) oziroma povračil stroškov za prenočitve (nočnine). Pri morebitnem povečanju povračila stroškov za prevoz v službene namene z osebnimi avtomobili (kilometrine) pa naj delavci v organizacijah združenega dela upoštevajo izračun Avtomotozveze Slovenije, ki kaže, da so dejanski stroški za prevožen kilometer z avtomobilom srednjega razreda (Z-101) 4,40 din.

Delitev sredstev skupne porabe

Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je že večkrat poudaril prednostni interes delavcev v združenem delu pri delitvi stabilizacijsko omejenih sredstev skupne porabe. Skladno s sprejetimi stališči naj se iz teh sredstev prvenstveno zagotavljajo sredstva za organizirano prehrano med delom, izobraževanje in regrese za letni oddih.

Izplačila iz sredstev skupne porabe za jubilejne nagrade, odpravne pri odhodu v pokoj in solidarne pomoči naj se uskladijo z razpoložljivimi sredstvi. Ob tem pa sindikati priporočajo, da se izdatki za izlete, proslave, strokovne ekskurzije in športne igre zaradi ustaljenih prizadevanj zmanjšajo.

Pri delitvi regresa za letni dopust sindikati priporočajo, da se čimvečji del teh sredstev nameni za organizirani letni oddih delavcev, to je, da se zmanjša obseg teh sredstev, izplačanih v obliki dodatnega osebnega dohodka.

Osebnih dohodki pripravnikov in učencev v gospodarstvu

Sindikati priporočajo, da delavci v organizacijah združenega dela določijo višino zagotovljene osnove osebnih dohodkov pripravnikov in učencev v gospodarstvu, skladno z gibanji osebnih dohodkov delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma delovne skupnosti skupnih služb. Izhodišče za določanje zagotovljene osnove naj bo višina zagotovljene osnove osebnih dohodkov v letu 1978.

Dokler ne bodo sprejete ustrezne družbene usmeritve, naj delavci v organizacijah združenega dela vse ostale pravice iz bivše sindikalne liste urejajo skladno z določili v svojih samoupravnih splošnih aktih in skladno z razpoložljivimi sredstvi v te namene. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije in drugi družbeni dejavniki pripravljajo dva dokumenta, ki bosta vsebovala usmeritve za urejanje tega področja delitve: družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo ter družbeni dogovor o skupnih osnovah za povračila stroškov, ki so jih imeli delavci pri opravljanju določenih del za temeljno organizacijo. Predvidoma bosta oba dokumenta sprejeta jeseni letos.

Pripominjamo, da so govorice, ki v zadnjem času krožijo v javnosti o »prepovedi« izplačil regresov za letni dopust, povsem brez podlage.

Marjan Zupan

Boris Rugelj

S seje republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Zaposlovanje terja skladnost

Kakršno gospodarstvo, takšno zaposlovanje? To je poglavna ugotovitev nedavne seje republiškega sveta ZSS, na kateri so spregovorili o nalogah sindikatov pri uveljavljanju načrtnega zaposlovanja in gospodarnega izkoriščanja delovnega časa.

Takšna ugotovitev slovenskega sindikalnega vrha nedvomno cilja v srž problematike na tem področju, hkrati pa razgalja tudi številne slabosti, ki se porajajo pri zaposlovanju. In nenačuden je: takšno razmišljanje pomeni tudi dobro izhodišče za oblikovanje nalog, ki jih bo Zveza sindikatov morala opraviti v prihodnjem obdobju.

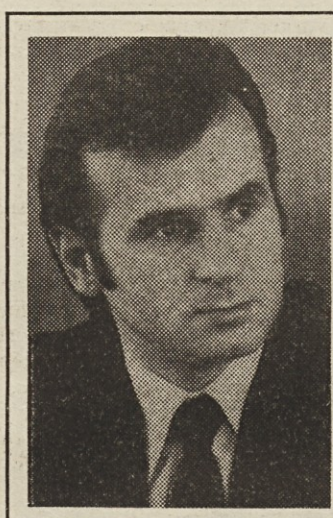
Torej ne gre, da bi zaposlovanje obravnavali ločeno od gospodarstva, kajti to bi bila slej ko prej umetna ločnica. Slovenski sindikati se tega dobro zavedajo, zato ostro opozarjajo na nevaren pojav, ko v združenem delu načrtujejo nove kadre ločeno od proizvodnih načrtov. Enako velja tudi za planiranje zaposlovanja v občinah in regijah, kjer niso redki pojavi, ko predvidevajo zaposlovanje zgolj na podlagi suhih števil, ki pogosto temeljijo le na naravnem prirastku in nekaterih drugih pomanjkljivih merilih. Zato bodo v sindikatih storili vse, da bi politiko zaposlovanja integrirali v prestrukturiranje slovenskega gospodarstva, kar je objektivna nujna našega družbeno-ekonomskega razvoja. Seveda se stvari ne bodo dale spremeniti čez noč, kajti uvajanje kapitalno intenzivne industrije še zdaleč ni enkratno dejanje, ampak proces, ki mora upoštevati objektivne možnosti. Ta dejstva bo še kako treba upoštevati pri planiranju našega družbeno-ekonomskega razvoja že za naslednje srednjeročno obdobje. Bistveno pri tem je, da bodo morali biti plani usklajeni, kar pomeni, da tudi plan zaposlovanja ne more biti nekaj zase.

Le tako bo mogoče odpraviti sedanja velika neskladja na področju zaposlovanja, ko ugotavljamo, da imamo nekaterih delavcev preveč, drugih pa premalo.

Bržda nismo daleč od resnice, če zapišemo, da so takšne razmere v marsičem pripomogle k devalvaciji proizvodnega dela in na drugi strani k bohotenju administracije, ki je pa posledaj ne bi kazalo umetno krčiti, saj bi s tem naredili več škode kot koristi. Cezmerna administracija tako v družbeni kot gospodarski administraciji bo zagotovo začela upadati že s samim prestrukturiranjem gospodarstva, kjer bo proizvodno delo moralo najti mesto, ki mu pripada. Kajpak pri vsem tem ne gre pozabljati tudi na usmerjeno izobraževanje, ki dejansko potemtakem ne more biti nič drugega kot logična zrcalna slika gospodarskih potreb.

Na široko ugotavljati, kako zdaj temu ni tako, najbrž ne bi imelo posebnega haska. O tem je bilo že veliko rečenega in dosti napisanega. Podobno so menili tudi na seji republiškega sveta, kjer so poudarili, da te ugotovitve niso nič novega, saj so jih zapisali že v dokumente lanske prve sindikalne konference. Izrečene so bile tudi na mnogih drugih mestih in ob različnih priložnostih. Zdaj gre za vprašanje, kako se organizirati, da bi se od besed preselili k dejanjem. »Za to pa ne potrebujemo nobenega novega organa, ampak je potrebno zagotoviti boljše sodelovanje in koordinacijo že obstoječih dejavnikov, ki morajo zagotoviti uspešnejše planiranje zaposlovanja,« so rekli na seji republiškega sveta.

In ko smo že pri dejavnih in nalogah, ki se postavljajo pred sindikate, moramo omeniti tisto, ki se nanaša na doslednejše uresničevanje obveznosti iz družbenega dogovora in samoupravnih sporazumov o minimalnih

Na nedavni seji republiškega sveta ZSS so predlagali, da pokojnega Janeza Barboriča v predsedstvu sveta Zveze sindikatov Jugoslavije zamenja Miran Potrč, sedanjí podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije.

standardih za življenje in kulturne potrebe delavcev. Sindikati imajo tu svoj dolg, ki ga bo potrebno čimprej poravnati, kajti dejstvo, da vsi delavci nimajo zagotovljenih enakih življenjskih pogojev, pomenijo, da v organizacijah združenega dela še vedno pristajajo na mezni odnos do delavcev, pri čemer je pomembno, da delavec dobi le plačo, vse drugo pa sodi v nemar. Ta neenakopravnost med delavci se je še zlasti izkazala v tako imenovanem posredniškem zaposlovanju delavcev iz drugih republik, ki pomeni velik plevel na naši samoupravno zaorani njivi. Razen tega pa to pomeni tudi dokajšen vir fluktuacije, ki ne sodi ravno v prid stabilizacijskim prizadevanjem.

Ivo Kuljaj

Prva konferenca Zveze sindikatov Hrvaške

Za krepitev samouprave

V ponedeljek, 12. in torek, 13. maja, je bila v Zagrebu prva konferenca Zveze sindikatov Hrvaške. »Mali kongres« hrvaških sindikatov so namenili oceni uresničevanja zakona o združenem delu in oblikovanju programa ZSH na tem raznolikem in odgovornem področju političnega udejstvovanja sindikalnih organizacij in organov. Toda razpravljali niso samo o formalnih platih uresničevanja zakona, temveč predvsem, kako ustavna in zakonska določila, posebej pa še nove družbenoekonomske odnose, uresničevati v praksi; kje se zatika in kako tistim, ki še vedno nočejo živeti »po zakonu o združenem delu«, dopovedati, da se je v sedanjih ustaljenih prizadevanjih treba nasloniti le na lastne sile, na zdrave družbeno-ekonomske odnose.

Republiški svet ZSH se je na konferenco pripravil dalj časa. V ta namen so vzeli »pod mikroskop« 1049 različnih organizacij združenega dela v tej republici. Analiza kaže, da so Hrvatje pri uresničevanju zakona o združenem delu dosegli dobre rezultate, saj nenehno raste število temeljnih organizacij združenega dela, število delovnih organizacij brez TOZD pa se zmanjšuje. Še posebej pa velja omeniti tudi podatek, da je vse manj takšnih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, kjer združuje delo več kot 500 delav-

cev. K temu še dodajmo, da narasča tudi število sestavljenih organizacij združenega dela, poslovnih skupnosti, poslovno planskih skupnosti in drugih oblik povezovanja temeljnih organizacij združenega dela.

Samoupravni dokumenti dobivajo pravi pomen

Med osrednjimi vprašanji na konferenci ZSH je bilo tudi pridobivanje in razporejanje dohodka. Na tem področju velja poudariti misel dosedanjega predsedujočega v predsedstvu RS ZSH Vlada Mihaljeviča, da je na področju pridobivanja, razporejanja in delitve dohodka in sredstev za osebne dohodke storjen zelo pomemben premik. V združenem delu so delavci sprejeli 154 samoupravnih sporazumov, sprejet je družbeni dogovor o dohodku, ki ga prav zdaj dopolnjujejo. Vsi ti samoupravni dokumenti so dokaz, da je družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje učinkovitejše od zakonskega določanja in dober način, da se v procesu gospodarjenja zagotovi uresničevanje zastavljenih načel.

Čeprav je uresničevanje zakona o združenem delu po letu 1978 počasnejše, vsaj kar zadeva spremembe samoupravnih aktov in njihovo dopolnjevanje, pa je konferenca ugotovila, da so spremembe mnogo bolj kakovostne. Ni torej več preuranjenih odločitev pri organiziranju združenega dela, pri urejanju dohodkovnih odnosov, s tem pa ni rečeno, da bi se morali zadovoljiti z doseženimi rezultati. Na področju povezovanja gospodarstva, združevanja dela in sredstev temeljnih organizacij združenega dela na osnovi skupne proizvodnje skupnega rizika, povečanja izvoza in uvoza ter uveljavljanja drugih kakovostnih dejavnikov gospodarjanja, so še mnoge rezerve.

Toda tudi na tem področju že lahko govorimo o dobrih rezultatih, saj je znašal v preteklem letu ustvarjeni del celotnega prihodka na podlagi skupnega izdelovanja proizvodov 10 odstotkov v celotnem hrvaškem gospodarstvu. Nekoliko manj pa so uspešni pri skupnem vlaganju, saj je bil pri tem delež celotnega prihodka le 0,2 odstotka celotnega dohodka v gospodarstvu te republike. Ko so na konferenci govorili o gospodarskih težavah, so navedli, da je na Hrvaškem 140 tisoč hektarov neobdelanih površin, z melioracijo pa bi se dalo v naslednjih desetih letih pridobiti 635 tisoč hektarov. Skoraj 200 tisoč kmetov je nepovezanih, kar nazorno kaže, da so v hrvaškem kmetijstvu in živilsko predelovalni industriji še velike rezerve. Tako kot za kmetijstvo velja tudi za druge panoge. Številnih razpravljavci so se zav-

zemali za hkratno uresničevanje zakonskih določil in zahtev stabilizacije. Že samo podatek, da naše ladjedelnice delajo z več kot petdeset odstotkov manjšo produktivnostjo kot denimo v ZRN in na Švedskem, potrjuje takšne ugotovitve. Predvsem pa velja zapisati oceno, da smo od sprejetja zakona o združenem delu postorili mnogo, še zlasti pa pri utrjevanju zavesti, da je »mala ustava« v resnici delavska ustava, in da je od delavcev odvisno, kako globoko in kako hitro se bodo orale brazde pri poglobljanju samoupravljanja. Milka Planinc, predsednica CK ZKH, je med drugim dejala, da je zakon o združenem delu nastal na podlagi delavskih dopolnilnih ustave in na pobudo tovariša Tita. Gre za dolgoročen proces uresničevanja zakona, ki nima alternativne in ga je treba dosledno izvajati. Tudi na Hrvaškem so »postavili« osnovne organizacijske oblike v združenem delu in delegatskem sistemu, vendar pa bo v le-teh treba uveljaviti predvsem novo samoupravno vsebino.

Nepokrite investicije so problem

Na konferenci so opozarjali tudi na neenakopravne pogoje gospodarjenja, na težave, s katerimi se srečujejo in še posebej na prepočasno dogovarjanje pri ukrepih ekonomske politike.

Milka Planinc je dejala, da ne moremo biti prehitro zadovoljni s sedanjimi rezultati pri uresničevanju zakona o združenem delu. Opozorila je na investicije, zaradi katerih si tudi na Hrvaškem belijo glave, saj so eden glavnih razlogov za nestabilnost gospodarstva. Analize kažejo, da je vrsta zelo dragih projektov pokritih le s »finančnimi konstrukcijami« in s sredstvi, ki naj bi jih šele ustvarili. Tako pa ne gre več naprej. Vsak se mora zavedati — in to je tudi eno izmed najpomembnejših določil zakona o združenem delu — da se lahko pokrije le s tako dolgo odejo, kot jo ima.

Program dela Zveze sindikatov na Hrvaškem je obsežen vsaj kar zadeva uresničevanje zakona o združenem delu. Prva konferenca je sicer naredila neke vrste bilanco dosedanjih prizadevanj. Pomembna pa je predvsem zato, ker nalaga organizacijam sindikata, da se spoprimejo s konkretnimi vprašanji gospodarjenja in samoupravljanja. In ker gre za akcijo dolgoročneje narave, velja opozoriti še zlasti na to, da so stabilizacija ter novi družbenoekonomski in delegatski odnosi — za katere sicer imamo oblike uresničevanja — med tistimi žariščnimi nalogami ZSH, ki jim bodo v prihodnje namenili največ pozornosti.

Marjan Horvat

Sindikati mora biti aktivno vpet v sistem informiranja

Vloga glasil pri osveščanju

O tem je tekla beseda tudi na nedavnem sestanku (prvem takšnem doslej) s predsedniki komisij za obveščanje pri občinskih in medobčinskih svetih ZSS.

Predsednik RS ZSS Vinko Hafner je poudaril, da je samo dobro obveščen in osveščen delavec lahko dober samoupravljalec, dober gospodar. Delavec mora biti dober, objektivno, popolno in pravočasno obveščen o gospodarjenju in stanju v svoji organizaciji združenega dela nasploh, saj le tako lahko utrjuje svoj družbenoekonomski in samoupravni položaj. Vinko Hafner je ob tem opozoril na vlogo sredstev javnega obveščanja, še posebno na vlogo Delavske enotnosti pri osveščanju sindikalnih aktivistov in članov. Za neposredno obveščenost delavcev je zelo dragocen sistem obveščanja v združenem delu, pri čemer imajo vidno vlogo glasila. V njihovo delo mora biti sindikat aktivno vpet, saj bo tako lažje in popolneje uresničeval svojo družbeno vlogo in prispeval k

splošnemu družbenemu napredku.

Sindikati je soodgovoren za vsebino obveščanja v združenem delu. Katere so trenutno najbolj aktualne naloge v delu sindikata in hkrati v sistemu obveščanja v združenem delu? Predsednik Vinko Hafner je na prvem mestu navedel krepitev samoupravnega položaja delavca — konkretno uresničevanje ustave in zakona o združenem delu. Več bomo morali pisati o uveljavljanju delavca v njegovih temeljnih organizacijah in v drugih oblikah združevanja dela in sredstev, o povezovanju s krajevno skupnostjo, o delegatskih odnosih... Odkrito bi morali prikazati delo samoupravne delavske kontrole. V ospredju naših prizadevanj ostaja bitka za gospodarsko stabilizacijo, pa tudi planiranje, delitev po rezultatih dela, zaposlovanje in izraba delovnega časa... Ob tem ne smemo mimo skrbeti za dviganje družbenega in osebnega standarda, pri čemer je poslanstvo naše družbe v vzajemni rasti tako materialne kot du-

hovne ravni. Pri uresničevanju naštetih nalog, ki so pomembne tudi za našo družbeno trdnost, imajo sredstva obveščanja odgovorno nalogo.

Tem nalogam naj velja poudarek tudi v akciji »Tisoč delavcev — sodelavcev«, katere pobudnik in nosilec je Zveza sindikatov Slovenije. Akcija je s 1. majem stekla v večini delovnih okolij, vanjo pa se morajo nemudoma vključiti tudi tam, kjer so (povsem po nepotrebnem) oklevali. V to akcijo se vključujejo sindikalni delavci skupaj z informativnimi službami, z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi na vseh ravneh, seveda pa je težišče dela v samih organizacijah združenega dela in v občinah. Predsedniki komisij za obveščanje so na omenjenem sestanku podrobno spregovorili o poteku akcije »Tisoč delavcev — sodelavcev« in razčistili tudi še nekaj odprtih vprašanj. Takšno je bilo, na primer, kdo naj bo pobudnik organiziranega obveščanja delav-

cev v tistih organizacijah združenega dela, v praksi pa so to najpogosteje takoimenovani dislocirani obratni, kjer ga še nimajo. Dogovorili smo se, da bo ta pobudnik tamkajšnja organizacija sindikata. V vseh organizacijah združenega dela morajo nemudoma zaživeti akcijski odbori, v katere morajo vključiti tudi predstavnike sindikata, ki naj v začetku vsakega meseca obravnavajo dotedanji potek in usmerjajo akcijo vnaprej. Nove dopisnike je treba organizirano vključevati v izboljššan pretok informacij v organizaciji združenega dela, pa tudi čez »tovarniško ograjo«. Mesečno bodo potek akcije obravnavale tudi komisije za obveščanje pri občinskih svetih ZSS.

Odbor RS ZSS za obveščanje in politično propagando pa je uvedel dežurstvo pri telefonu vsako sredo, da bi se neposredno dogovarjali o akciji in skupaj razreševali morebitne zaplete ali nejasnosti.

Vladimir Jerman

RO sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Hitreje v nove družbenoekonomske odnose

Letošnji program dela republiškega odbora sindikata delavcev komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije je opredelil kot posebno nalogo temeljito oceno obstoječih družbeno-ekonomskih odnosov v komunalnem gospodarstvu Slovenije. V tej akciji, vodeni skupaj s Splošnim združenjem komunalnega in stanovanjskega gospodarstva Slovenije, smo januarja imeli šest regijskih posvetov, na katerih smo skupaj s predsedniki osnovnih organizacij ZSS, sekretarji ZKS, predsedniki delavskih svetov, poslovodnimi organi ter predstavniki izvršnih svetov občinskih skupščin in medobčinskih gospodarskih zbornic, temeljito proučili uresničevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v komunalnem gospodarstvu in problematiko planiranja v naši dejavnosti. Več kot 220 udeležencev na teh posvetih je praktično z vseh zornih kotov osvetlilo komunalno problematiko in predlagalo posamezne rešitve.

Komunalno gospodarstvo zaostaja za drugimi dejavnostmi, hkrati pa se povečujejo zahteve po komunalnem standardu.

Neusklajen razvoj in hitra urbanizacija zahtevata širšo družbenopolitično akcijo in potrebo po sprejemu enotnega zakona o komunalnem gospodarstvu. Zadozvoljevanje vse večjih potreb porabnikov postavlja pod vprašaj veljavno politiko cen. Sedanji način oblikovanja in potrjevanja cen čestokrat ne zagotavlja niti enostavne reprodukcije. Za doslednejše izvajanje načel svobodne menjave dela je potrebno pripravljati stvarne programe, ki jih morajo potrditi uporabniki, programi pa morajo temeljiti na ustreznih standardih in normativih. Komunalne organizacije združenega dela imajo izrazit kadrovski primanjkljaj. Manjka tako strokovnih delavcev kakor tudi delavcev za kvalificirana in enostavna dela. Nezadovoljevanje je minimalnega stanovanjskega in družbenega standarda, nizki

osebni dohodki in slabo družbeno vrednotenje te dejavnosti pa neposredno vpliva na visoko fluktuacijo, ki pa pogojuje neustrezno organizacijo dela in slabo kvaliteto komunalnih storitev. Velika razdrobljenost komunalnega gospodarstva (po pravilu so to občinska podjetja) onemogoča izboljšanje tehnične opremljenosti in smotnejše porabe družbenih sredstev.

Samoupravno organiziranje izvajalcev in porabnikov je z ustanovitvijo in pričetkom delovanja samoupravnih interesnih komunalnih skupnosti prineslo novo, višjo kvaliteto odnosov v to dejavnost. V bodoče bo potrebno skrbno razvijati samoupravne interesne skupnosti kot mesto dogovarjanja uporabnikov in izvajalcev o planih komunalnih dejavnosti ter o združevanju in uporabi sredstev za komunalno. Potrebno pa je preprečevati podvajanje aktivnosti v strokovnih službah in prevzemanje opravil, za katera so odgo-

vorne komunalne organizacije združenega dela. Posebno pozornost je potrebno posvetiti oblikovanju in delovanju enot v interesnih skupnostih in proučiti nerazmejene pristojnosti med razširjenimi delavskimi sveti in organi komunalnih interesnih skupnosti.

Nadaljnji razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov terja tudi odgovor na odprta vprašanja financiranja razširjene reprodukcije. Trenutno je na voljo več kot dvajset virov, od katerih pa dajejo štirje 80 odstotkov vseh zbranih sredstev.

Pred izdelavo in dokončnim sprejemom planskih dokumentov za obdobje 1981—1985 je treba opredeliti vire in načine pridobivanja sredstev za razširjeno reprodukcijo. Pri tem je vsekakor potrebno opredeliti zajemane zemljiške rente, ki nastaja zaradi pravice uporabe komunalno opremljenega zemljišča.

Vse navedene ugotovitve in stališča so predstavljala temelj in izhodišče razprave na volilni seji republiškega odbora, ki je bila 21. aprila letos. Značilnost te razprave je bila konkretnost in odprt pristop do problemov. Zavedajoč se dejstva, da je tudi komunalno gospodarstvo dolžno prispevati svoj delež k celotnim stabilizacijskim prizadevanjem naše družbe, je bila večina razpravljalcev kritična predvsem do slabosti v lastnih organizacijah združenega dela. Organizacijska neenotnost in razdrobljenost zmanjšujeta možnosti delavca — komunalca, da se enakopravne vključuje v tokove celotne družbene reprodukcije; nerazjasnjeni pojmi in različna tolmačenja enostavne in razširjene reprodukcije ob istočasnem — največkrat nesprejemljivem — odločanju o cenah, pa mu onemogočata pravočasno pripravo planov in s tem možnosti za ustrezno razporejanje dohodka in osebnih dohodkov po rezultatih dela. Odločneje se je po-

trebno postaviti na stališče, da se mora preseči sedanje stanje organiziranosti in preiti na višjo kvaliteto. Pri tem pa je nujno hkrati obravnavati tudi organiziranost strokovnih služb, predvsem v interesnih skupnostih komunalne, stavbno-zemljiške in stanovanjske dejavnosti.

Skladno z določili dokumentov I. konference Zveze sindikatov Slovenije je republiški odbor proučil lastno organiziranost, način in metode dela ter sprejel nov statutarni sklep in poslovnik o svojem delu. Opravi je tudi prve volitve predsednika in podpredsednika republiškega odbora za mandatno dobo dveh let. Pozitivno je ocenil dosedanjo izredno aktivnost in poznavanje problematike komunalnega gospodarstva sedanjega predsednika Vlada HAASA in podpredsednika Marjana JENSTERLA in jima soglasno poveril opravljanje teh nalog tudi v bodoče.

Marjan Vrabc

Obs ZSS Žalec in agroživilski kompleks

»Vzemite zadevo kot nujno!«

»Vzemite zadevo kot nujno!« Tak apel je poslal predsednik žalske občine predsedstvu občinskega sveta Zveze sindikatov Žalec, s priporočilom, naj o nadaljnjem razvoju agroživilskega kompleksa in nalogah združenega dela v zvezi s tem odgovorno obravnavajo tudi sindikalne organizacije. Zakaj tolikšna vnema?

Medobčinski svet ZKS in medobčinska gospodarska zbornica Celje sta februarja pripravila posvetovanje »o stanju in neposrednih nalogah pri razvoju agroživilstva širšega celjskega območja v obdobju 1980 do 1985«. Ocena udeležencev je bila enotna: v praksi vse prepočasni in premalo zavzeto izvajamo sklepe iz resolucij VIII. kongresa ZKS in XI. kongresa ZKJ, ki se nanašajo na razvoj velike, industrijsko visoko produktivne proizvodnje na družbenih posestvih in na proizvodne zmogljivosti kmetov, združenih v združne organizacije in temeljne organizacije kooperantov. Ugotovili so tudi: da ima lahko nadaljevanje takega stanja in obnašanja daljnosežne negativne posledice, ki se občasno že kažejo v nihajnih ponudbe osnovnih živil na tržišču; da na širšem celjskem območju očitno ne bodo izpolnili proizvodnih nalog v primarni kmetijski proizvodnji, planiranih za to srednjeročno obdobje; da je trend investicijskih vlaganj v primarno kmetijsko proizvodnjo na njihovem območju bistveno manjši kot drugod v Sloveniji in predstavlja resno stagnacijo; da je povečanje proizvodnje hrane ena temeljnih usmeritev v razvoju proizvodnje in sploh ter predstavlja skupaj z usmeritvijo v večji izvoz in substitucijo uvoza

z domačimi surovinami, reprodukcijским materialom in opremo prioriteto v razvoju gospodarskih dejavnosti; da zemlja kot naravni proizvodni faktor ne daje možnih proizvodnih rezultatov; da je udeležba obdelovalne zemlje družbenega sektorja v regiji komaj 6,3-odstotna, kar je preskromno; da je sedanji način financiranja usposobitve zemlje za večjo rodnost neustrezen; da je zemlja razdrobljena, parcele majhne, komasacijskih in arondacijskih posegov ter drugih oblik združevanja zemljišč pa premalo; da kasnitve pri prostorskem planiranju povzročajo nadaljnjo negospodarno rabo zemljišč; da proces deagrarnizacije povzroča čedalje več socialnih problemov na vasi, saj je vse več ostarelih in za obdelavo nezmožnih ljudi, zaradi česar je tudi zemlja slabše obdelana; da je sedanja reproduktivna sposobnost OZD s tega področja slaba in ne daje realnih možnosti za večje investicijske posege, brez katerih ne bo večjih proizvodnih rezultatov itd., itd. Omeniti velja še oceno, da je bilo dosedanje dogovarjanje pri iskanju ustreznih rešitev za povečanje proizvodnje v skupna vlaganja, za reševanje problemov v preskrbi ter za druge skupne aktivnosti premalo učinkovito, in da je vse več lokalističnega obnašanja. Prav zaradi tega so bila še tako pozitivna prizadevanja na tem območju težko ali pa celo neizvedljiva.

Z vsemi temi ugotovitvami, podkrepljenimi z ilustrativnimi številčnimi podatki, so se seznanili člani predsedstva Obs ZSS Žalec na svoji zadnji seji. Sklenili so, da bodo sklicali posvet z vsemi predsedniki OO ZSS, kjer

jim bodo na široko obrazložili celotno problematiko agroživilstva v regiji in občini. Po razpravah v tozdih pa si bodo prizadevali za ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za preskrbo celotne celjske regije, ki bi naj bila, po besedah predsednika Rafka Mlakarja, krona celotne politične aktivnosti na tem življenjsko pomembnem področju.

Damjan Kržižnik

V jeseniški občini so letos podelili petnajst srebrnih znakov Zveze sindikatov Slovenije za uspešno delo v sindikalnih organizacijah. Med osnovnimi organizacijami so jih prejeli: TOZD Delikatesa, TOZD Jeklovlek in TOZD Elektrode, med posamezniki pa: Mladen Arsinovič, Marija Babič, Mirko Bremec, Jože Hlebanja, Cvetka Huber, Albin Jakopič, Janez Krajnik, Franci Lah, Vinko Mežnarič, Anton Miklič, Dane Popovič in Ivan Sušnik. Slavnostna podelitev je bila 29. aprila v gledališču Toneta Čufarja na Jesenicah, združena z osrednjo proslavo ob dnevu OF, 1. maju in podelitvijo srebrnih odlikovanj OF.

B. B.

Občinska konferenca Zveze sindikatov v Radljah

Povezovanje s KS

Sindikati v občini Radlje bodo v prihodnje namenili največ naporov ustalitvenim ukrepom v gospodarstvu ter nadaljnemu delu na področju krepitev samouprave. To so sklenili na zadnji seji občinske konference Zveze sindikatov Slovenije.

Poti za doseganje boljših rezultatov je veliko: boljša izbira delovnega časa, varčevanje z materialom, izboljšanje tehnologije in še marsikaj. Predvsem je potrebno ugotovitvam »lahko bi« dodati še »to bomo naredili«, postaviti odgovorne izvajalce ter kontrolo strokovnih ukrepov, samoupravno dogovorjenih v delovnih kolektivih. Sindikati

bodo skrbeli, da bodo sprejeti napotki zaživel in se potrdili v praksi kot boljši gospodarski dosežki. Ti pa morajo najti svoj odraz tudi v boljši stimulaciji delavca!

Na seji so namenili tudi precej časa srednjeročnemu planiranju v delovnih organizacijah. Sodijo namreč, da prenekateri načrti nimajo realne osnove, hkrati pa tudi metodologija marsikje ne ustreza načelom družbenega planiranja. Tu bodo morali v naslednjem obdobju odigrati večjo vlogo koordinacijski odbori sindikatov v krajevnih skupnostih. Poudarili so potrebo po boljšem povezovanju z delavci, ki delajo izven občine. Podatek, da vsak

peti delavec ne dela v isti občini, kjer stanuje, ni sam po sebi nič tragičnega. Drugo pa je, če delovne organizacije nimajo posluha za potrebe krajevnih skupnosti, v katerih ti delavci živijo. Nekatere krajevne skupnosti ne najdejo stika z osnovnimi organizacijami sindikata pri reševanju nekaterih splošnih vprašanj, hkrati pa delavci tako izgubljajo stik z delovno organizacijo, ki tako ostane le še delovno mesto in nič drugega.

Najbolj kritično pa so na seji ocenili eno največjih investicij, ki jih izvaja Lesna iz Slovenj Gradca. V ta objekt bodoče lesnopredelovalne industrije v

Radljah je bilo doslej vloženi že okoli 230 milijonov dinarjev, od tega del za gradnjo proizvodnih dvoran, okrog 100 milijonov pa so porabili za nakup strojev. Ker objekt še ni zgrajen, stroji čakajo. Kmalu bodo morali začeti z odplačevanjem anuitet, in to v breme vseh, najbolj pa bodo škodo občutili delavci bodočega industrijskega kompleksa. Na seji so ugotovili, da je to zahteven problem za krog strokovnjakov Lesne, ocena pa se je nagnila v smer, da sami le niso znali dovolj izkoristiti svoje strokovnosti pri delu.

Kristl Valit

XXIV. pohoda po poteh partizanske Ljubljane se je udeležilo 94.490 ljudi

V spomin velikanu naše revolucije

Minula nedelja, ko smo z množičnimi prireditvami praznovali osvoboditev Ljubljane, ni bila tako vesela kot leta poprej. Tradicionalno razpoloženje je kalila misel na izgubo našega dragega tovariša Tita, ki se je vsa ta leta živo zanimal za množične manifestativne pohode po poteh partizanske Ljubljane.

Sveže jutro in sončno majsko dopoldne sta zvalila na Pot spominov in tovarištva na deset in deset tisoče ljudi. Na Trgu osvoboditve, kjer so Ljubljančani pred petintridesetimi leti prvič pozdravili slovensko vlado z Borisom Kidričem na čelu in kjer je 26. maja pred petintridesetimi leti osvobojeni Ljubljani prvič spregovoril predsednik Tito, se je že od zgodnjih jutranjih ur prelivala množica ljudi. Po poteh partizanske Ljubljane, po poti tovarištva in spominov je krenilo blizu petinšestdeset tisoč Ljubljančanov in okoličanov. Prehodili so pot, kjer je med našo največjo bitko za svobodo in neodvisnost bodeča žica ločevala Ljubljano od zaledja, da bi se poklonili spominu mnogih, ki so padli za našo svobodo, za naše lepše življenje.

Iz ure v uro je postajala reka ljudi, ki se je mimo Križank zlivala na Trg osvoboditve, vse bolj mogočna. Po poteh partizanske Ljubljane so se podali delavci, pionirji, mladinci, vojaki, taborniki, pripadniki teritorialnih enot, borci, člani lovskih družin, športniki, starši skupaj z otroki. Mnogi med njimi so se letos prvič odločili za udeležbo. Mnogi zato, so dejali, ker je bil letošnji pohod posvečen velikani naše revolucije, ker je to leto jubilejno leto svobode in miru.

Manifestacija volje in hotenj

Na sklepni slovesnosti manifestativnega dela XXIV. pohoda po poteh partizanske Ljubljane je na Trgu osvoboditve zbrani množici spregovoril predsednik predsedstva SR Slovenije Viktor Avbelj. Med drugim je poudaril:

»Letošnji Pohod po poteh partizanske Ljubljane poteka v dneh, ko vsa Jugoslavija in z njo ves napredni svet globoko žaluje za enim največjih državnikov našega časa, za tovarišem Titom. Spominu na človeka, katerega revolucionarne ideje in delo sta nam bila več kot 40 let vodilo v

neslutnem, vsestranskem razvoju in nas bosta še v prihodnje spremljala in usmerjala, temu spominu posvečamo letošnji veličasten pohod, eno najbolj množičnih oblik ohranjanja spominov na našo revolucionarno preteklost...«

Viktor Avbelj je nadaljeval: »Ko te dni slavimo dan zmage nad fašističnimi okupatorji in domačimi izdajalci, nas bodri za vest, da nas je nesreča ob izgubi izredno dragocenega voditelja in državnika še bolj utrdila za izvrševanje njegovih in naših skupnih načrtov za še boljšo in srečnejšo prihodnost.«

Na različnih prireditvah letošnjega pohoda po poteh tovarištva in spominov je nastopilo le malo manj kot 100 tisoč ljudi! Pionirji so že po tradiciji opravili svoj del pohoda ob dnevu Osvobodilne fronte. Skupaj jih je obiskalo pomnike revolucije blizu 24 tisoč. Športnikov se je v različnih disciplinah pomerilo okoli pet tisoč, na progah manifestativnega pohoda pa se je zbralo nekaj več kot 65 tisoč pohodnikov.

Hodili smo vzravnano, čeprav z veliko žalostjo v srcu

Udeleženci XXIV. pohoda po poteh partizanske Ljubljane so ob tej priložnosti poslali predsedstvu socialistične federativne republike Jugoslavije pozdravno pismo. V njem so med drugim zapisali:

»Danes smo opravili naš tradicionalni, že 24. pohod po vrsti, da bi tako proslavili 35-letnico osvoboditve Ljubljane in ožje ter širše domovine, prav tako pa tudi velike pridobitve osvobodilnega boja in revolucije — tridesetletnico samoupravljanja.

Pohod smo opravili kakor vedno nadvse množično, ponosno in vzravnano, čeprav letos z veliko bolečino in žalostjo v srcih zaradi krute smrti, ki nam je vzela največjega in najljubšega človeka in prijatelja, borca in revolucionarja, voditelja in državnika, našega dragega Tita, ki se je tudi sam dvakrat udeležil pohoda. Ta pohod smo opravili v njegov spomin in z obljubo, da bomo z vsemi močmi stopali naprej po njegovi, naši — Titovi poti, ki nam jo je tako jasno začrtal in nas zanjo usposabljal in usposobil.

Štiriindvajsetič po poteh partizanske Ljubljane... (Fotografija: Svetozar Busič).

Zapušča nam neprecenljivo dediščino: svobodno, socialistično, samoupravno, neodvisno domovino naših narodov in narodnosti, trdno SFRJ, ki jo ljubimo in bomo bdeli nad njo tudi poslej, jo skrbno varovali in branili pred vsemi, ki bi jo poskušali načeti. Varovali in razvijali jo bomo tako, kot smo jo z njim skupaj.

Dokler bomo živeli mi in naši mladi rodovi, bo njegova pot ostala naša pot. To je naša častna obljuba njemu, ki je v svojem velikem življenju opravil vse naloge za nas in za svet, v katerem je živel, za danes in za prihodnost, njemu, našemu Titu, ki nam je dal vse, mi pa njemu svoje spoštovanje, zvestobo in ljubezen.

To je prisega naše junaške in nezlomljive Ljubljane svojemu najljubšemu človeku, komandantu in voditelju, trikratnemu heroju, za danes in za jutrišnji dan.

Tito živi v naših srcih in z njim bomo hodili po njegovi poti in naši poti«.

Andrej Ulaga

»Različne naše športne organizacije in društva, kot so denimo Partizan, nogometni klubi, strelske in druge organizacije, ne morejo vzgajati naših mladih ljudi v zavestne socialistične državljane zgolj na tej osnovi, da so v socialistični Jugoslaviji. Ta naša društva morajo postati socialistična predvsem z delom znotraj svojih organizacij!« je opozoril predsednik Tito, ko je govoril na VI. plenumu CK ZKJ.

Tito udeležencem Pohoda po poteh partizanske Ljubljane leta 1974:

»Veliko žrtev in krvi nas je stalo to, kar zdaj imamo«

Tudi leta 1974 je bil Pohod po poteh partizanske Ljubljane nadvse veličasten. Udeležilo se ga je 17.814 pionirjev in 37.590 odraslih ter več kot 2000 vrhunskih športnikov iz 15 držav. Slovesnosti na Trgu osvoboditve, 12. maja, se je udeležil tudi tovariš Tito, zato bo ostal XVII. pohod po poteh partizanske Ljubljane v naši zgodovini zapisan z velikimi črkami.

Prihod predsednika Tita je takrat pozdravilo več kot 50 tisoč ljudi. Ob deseti uri se je pripeljal v spremstvu takratnega predsednika predsedstva SR Slovenije Sergeja Kraigherja in Lidije Šentjurske na Trg osvoboditve. Izredno dobro razpoloženi predsednik Tito je takrat nagovoril zbrano množico ljudi z naslednjimi besedami:

»Tovarišice in tovariši, zelo me veseli, da sem danes, na tem veličastnem zborovanju, ki ste ga pripravili v spomin na čase pred tridesetimi leti, ko je Ljubljano obdajala žica. To

žico ste sami pretrgali, sami ste osvobodili Ljubljano, kar je pomenilo konec okupatorjevega divjanja v Sloveniji, hkrati pa tudi konec fašizma, konec oblasti tuja, čigar peta je tepala našo Jugoslavijo, naše narode, ki so se morali dolga leta boriti za obstoj. To ni bil konec določenega obdobja, temveč konec za vselej; nikoli več ne bo sovražnik teptal našega sveta, nedotakljivega ozemlja.

Velik vtis je napravilo name to, kar vidim danes tu, in vse, kar se zdaj dogaja v Jugoslaviji. Enotnost naših narodov se je še bolj utrdila zaradi nedavnega poseganja po nedotakljivosti naše države. Od Gjevgelije do Maribora in od Gjevgelije do Trsta so kot en mož vstali naši narodi in narodnosti in rekli: ne, z vsemi sredstvi bomo branili svoje ozemlje, ki smo ga s krvjo osvobodili izpod stoletnega jarma.

Naši narodi so enotni, za seboj imamo velike rezultate, ki smo jih dosegli po vojni.

Imamo enotno mladino, ki je pripravljena hoditi po stopinjah svojih očetov, braniti tisto, kar so v preteklosti dosegli s toliko trpljenja in krvi. Imamo močno armado, imamo enotno SLO, v kateri sodelujejo sto tisoč naših ljudi, ki bodo, če bo treba, branili tisto, kar zdaj imamo, branili socializem, branili tiste velike pridobitve, ki smo jih dosegli v narodnoosvobodilni vojni, branili enotnost naših narodov.

Tovariši in tovarišice, zares imamo kaj braniti, ponosni smo na tisto, kar smo doslej dosegli. Še bolj ponosni pa bomo, ko bodo mlade generacije, ki že zdaj zamenjujejo starejše, ki so se utrudili ali izčrpali, enako pozrtvovalno nadaljevale boj za uresničenje tistega, za kar smo se borili, za socializem. Ponosni smo na našo mladino. Zahtevamo od nje, naj smelo hodi po poteh, ki smo jih začrtali, in naj nikoli ne pozabi, koliko žrtev in krvi nas je stalo tisto, kar zdaj imamo — svobodno, združeno, bratsko Jugoslavijo.«

Na drugem letnem občnem zboru Društva organizatorjev športne rekreacije so si zadali slovenski organizatorji rekreacije vrsto nalog, ki naj bi jih uresničili v letošnjem letu. Prioritetna naloga pa bo še nadalje šolanje, usposabljanje in izpopolnjevanje kadrov, so poudarili na občnem zboru. Fotografija: Andrej Ulaga

Po dograditvi v letu 1978 je Kompasov hotel v Dubrovniku največji v družini Kompasovih hotelov. Hotel ima najlepšo plažo v Dubrovniku, zunanji in notranji bazen.

Delovni uspehi – spodbuda za nove naloge

Izkušnje lanskega leta, ki turizmu zaradi raznih vplivov ni bilo posebno naklonjeno, narekuje letos nove naloge, povečevanje zmogljivosti in še več zavzetosti turističnih delavcev.

KOMPAS je preučil položaj na svetovnem tržišču in se povezal s poslovnimi prijatelji. Družno z njimi je načrtoval in uresničil dobro zastavljene delovne akcije, ki so bile dokaj uspešne. Zato ob pregledu in ocenjevanju poslovnih rezultatov preteklega leta KOMPAS ugotavlja, da je delovni kolektiv lani ustvaril za 20 odstotkov več celotnega prihodka kot leto dni prej. Skupni prihodi so znašali 4.322.560.000 din. Tudi dohodek je bil za 44 odstotkov večji kot ustvarjeni dohodek leta 1978. Pri tem velja poudariti izvozno dejavnost, ki predstavlja 67 odstotkov celotnega prihodka. Ob tem je KOMPAS manjši del sredstev potrošil za potrebe lastnega izvoza (kamor prištevamo tudi potovanja naših ljudi v tujino). Ta poraba znaša komaj blizu 114 milijonov dinarjev. Ob analizi vrste drugih evidenc in statistik pa ni težko ugotoviti naslednjega: ustvarjeni prihodek, dohodek, devizni priliv in število dejavnosti, ki jih KOMPAS opravlja, uvrščajo to delovno organizacijo med vodilne izvoznike in državi in tudi potrjujejo KOMPASOVO mesto med podobnimi delovnimi organizacijami v naši domovini. To je uspeh delovnega kolektiva, ki je štel lani 1800 delavcev.

POVEČANJE DEVIZ V PRETEKLEM LETU

Je uspeh temeljne organizacije Inozemski turizem, ki – kot bi lahko rekli – izvaša turistične usluge, saj je lani ustvarila za 29 odstotkov več deviznih sredstev kot leto dni prej. Lani se je npr. število tujih nočitev v Jugoslaviji na splošno zmanjšalo. Zato pa moramo omeniti predvsem KOMPASOVE avtobusne ture po Jugoslaviji, srednji in vzhodni Evropi, ki so v bistvu najbolj popolne turistične storitve, saj nudijo prevoz, gostinske storitve, ogled kulturnih spomenikov in predstav, sejmov itd. ter vodniško službo. KOMPAS je danes aktivno prisoten na vseh svetovnih trgih in gostje iz prekomorskih, prekooceanskih dežel kot Avstralije, Južne Amerike, niso pri KOMPASU red-

kost. Akcije na tujih tržiščih, ki jih je KOMPAS lani skrbno pripravil, so rodile dobre rezultate: KOMPAS je lani pripeljal v Jugoslavijo 395.000 tujih gostov, kar pomeni skoraj štiri milijone nočitev. Če bi te številke še razčlenjevali, bi ugotovili na področju zimskega turizma 12.000 tujih gostov, kar pomeni 84.000 nočitev v naših zimsko športnih središčih!

Glede na povpraševanje tujih gostov so pri KOMPASU zaskrbljeni zaradi počasnega povečevanja zmogljivosti v Jugoslaviji na sploh. Vendar si je kljub skoraj nespremenjenemu »posteljnemu fondu« KOMPAS zagotovil pri svojih poslovnih prijateljih za približno 15 odstotkov več zmogljivosti za tuje turiste. Te aranžmaje prodajajo v tujini na trgih Zvezne Nemčije, Švice, Francije, Madžarske, ČSSR dokaj normalno, nekoliko počasneje v ZDA, Veliki Britaniji in v deželah Skandinavije. Kljub temu pa pri KOMPASU pričakujejo še večji odziv kot lani.

KOMPASOV DOMAČI TURIZEM

Je med našimi turisti in izletniki gotovo pojem dobre organiziranosti potovanja v tujino. Potovanja v tujino imajo vedno bogat program, oplemeniten z obiski kulturno-zgodovinskih in umetniških spomenikov, raznih prireditev, naravnih znamenitosti in lepot, gospodarskih razstav in sejmov. KOMPAS se je lani tudi odločil za »zračni most« med Slovenijo in Makedonijo. Iz Ljubljane proti Ohridu je poletelo 56 letal s 5263 potniki. Zaradi izrednega zanimanja bo letos poletov še več, ne samo na pomlad in jesen, ampak domala neprekinjeno od 11. aprila do 28. novembra. Dober odziv Ohrida in Struge z zmogljivostmi pa ne zagotavlja samo čartrskih aranžmajev, pač pa tudi individualno prodajo letnega oddiha. Temeljna organizacija Domači turizem KOMPASA ima svoje poslovne enote po vsej Jugoslaviji. Če povemo, da je KOMPAS popeljal okoli 6000 turistov iz Slovenije v Makedonijo, moramo dodati, da so KOMPASOVE poslovne enote iz drugih SR republik in pokrajin pripeljale veliko turistov na počitnice v Slovenijo. Leta 1980 pričakujemo nadaljnji porast letnega oddiha in aranžmajev v domovini. Za letni oddih je KOMPAS podvojil

zmogljivosti, program pa bo dopolnil še s posebnimi programi »Po partizanskih poteh«. Kompas pripravlja program oddiha in izletov za 246.000 naših občanov po domovini, v tujino pa bo lahko potovalo s Kompasom na odih in izlete 60.000 turistov.

KOMPAS HERZ RENT-A-CAR

Je temeljna organizacija KOMPASA, ki se ukvarja z izposojavo avtomobilov. Tuji turisti sodijo med njene najboljše potrošnike. Z izposojavo avtomobilov KOMPAS nenehno izboljšuje in krepi svoj prevozni park. Kar 37 poslovnih enot, tudi na vseh naših letališčih, ima na voljo v sezoni preko 1300 vozil v vseh naših republikah in pokrajinah. Tudi ta izposojevalna dejavnost je pomembna za izvoz KOMPASOVIH storitev in je lani prinesla za 32 odstotkov več deviznih sredstev kot leto dni prej. Žal pa tudi lani KOMPAS ni mogel zadovoljiti precejšnjega povpraševanja. Deloma so bila temu kriva tudi vozila neustreznih tipov.

Ta izposojevalna dejavnost avtomobilskih storitev se vse bolj uveljavlja tudi pri domačih potrošnikih. Med njimi je mnogo delovnih organizacij, ki ugotavljajo, da je zanje rentabilnejše naročiti vozila, kadar jih potrebujejo, kakor pa vse leto vzdrževati svoj avtopark. Zanimivo pa je tudi KOMPASOVO sodelovanje z GESO, ki ima preko 14 milijonov članov, ki jim KOMPAS nudi vsa pomoč pri okvari avtomobila, nesreči ali kakršnihkoli težavah, ki lahko avtomobilista dolete na poti. Ta pomoč je neprekinjena – 24 ur na dan, vključuje pa vrsto storitev: vleko vozila, popravilo avtomobila, nabavo rezervnih delov, posebne prevoze – po potrebi tudi s posebnimi letali, oskrbo z gotovinskimi sredstvi itd. Osnovni dejavnosti rent-a-car pa so pri KOMPASU pridružili še novo: izposojajo počitniških prikolic, kar je odraz potrebe: domači in tuji gostje vse bolj neradi prevažajo na dolgih relacijah skozi rastoči cestni promet okorne počitniške prikolice. In gotovo je težavno prevažati tako prikolico iz Hamburga skozi vso Evropo na naš Jadran. Tudi gorivo je vsak dan dražje, taka vožnja pa potrebuje dosti več goriva kot jo potrebuje samo vozilo. Zdad bo vsa stvar lažja, saj KOMPAS po naročilu postavi počitniško prikolico v naročen kraj, v določen kamp.

MEJNI TURISTIČNI SERVIS

Je temeljna organizacija KOMPASA, njene poslovalnice na vseh obmejnih prehodih s sosednjimi državami opravljajo vse dejavnosti, ki jih popotnik po vstopu v našo državo potrebuje: posredujejo mu informacije, usmerjajo turiste v turistične kraje in regije, nudijo zavarovanje, prodajo zelenih kart, menjajo denar itd. Delavci se v tej temeljni organizaciji zavedajo svojih pomembnih nalog, saj predstavljajo prvi stik tujcev z našo domovino. Prejšnje leto so dobro poslovali, v prihodnje pa nameravajo obnoviti nekaj poslovalnic in zgraditi še nekaj novih.

GOSTINSKA DEJAVNOST

obsega devet temeljnih organizacij in avtokamp Novalja, ki imajo v hotelu in motelih 1836 postelj. Lani je bilo skoraj 500 tisoč nočitev, od tega je prenočevalo skoraj polovico tujih gostov. KOMPAS je tudi z nočitvami lani presegel rezultate, dosežene leto dni prej, četudi so lani nočitve v našem turizmu upadale. Kljub težavam pri investiranju, načrtujejo nadaljnja vlaganja v sedanje objekte. To pa so pogoji za prehod v višjo kategorijo, hkrati pa povečanje zmogljivosti. Že prvi trije meseci letošnjega leta kažejo, da je imel KOMPAS za dobre tri odstotke več noči-

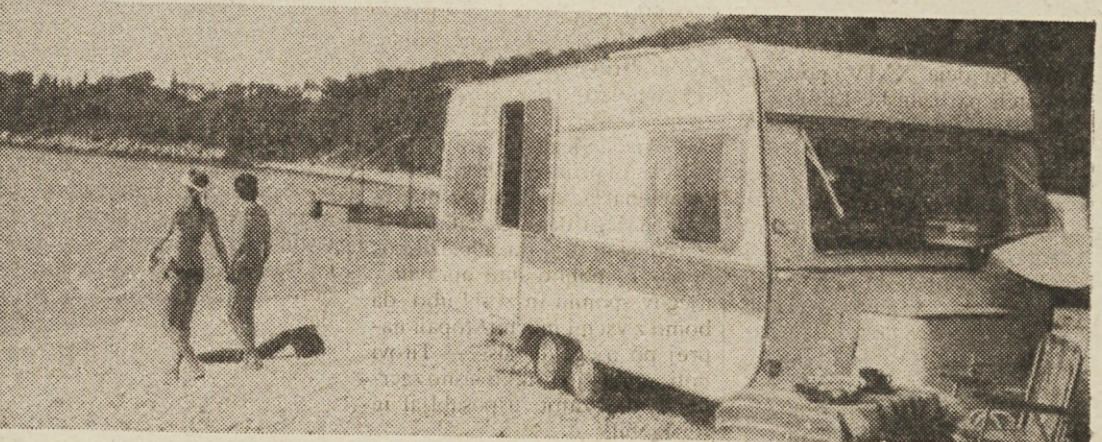
tev kakor lani v istem obdobju, predvsem tujih gostov. Letošnje leto se bodo morale naše turistične in potovalne agencije še bolj zavzeti in tega se zaveda tudi KOMPAS. Iz primerov, ki so nam osvetlili prehod od lanskoletnih rezultatov v letošnje načrte in naloge pa lahko trdimo, da si KOMPAS prizadeva postati še večji izvoznik turističnih storitev. Delovna organizacija s stališči, ki jih zastopa, z načrtovanjem konkretnih nalog stopnjuje pravilne odnose na relaciji potovalna agencija: domači in tuji gosti, kar je gotovo jamstvo, da bo KOMPAS tudi v letošnjem letu uspešno opravil svoje poslanstvo. OAD

Kompasova TOZD Avtopark je letos obogatila svoj park z najnovejšim modelom avtobusa MAN.

TOZD Kompas Hertz rent-a-car uspešno prodaja osebna vozila vseh kategorij. Vrsta delovnih organizacij je že spoznala, da se ji bolj splača najeti vozilo ko ga res potrebujejo, kot pa imeti svoja vozila vse leto.

Poleg posojanja vozil bo TOZD Kompas Hertz rent-a-car to sezono začela posojati tudi auto-camp prikolice Adria.

TOZD Domači turizem je že lani dokazala s svojim zračnim mostom na Ohrid, da ljudje radi spoznavajo tudi svojo domovino. Na sliki Sv. Naum na Ohridu.

DEVETI MAJ – PRAZNIK OBČINE LJUBLJANA CENTER

35 let osvoboditve

Spodbude k novim uspehom

Občina Center je že »po naravi stvari« nekaj posebnega. Po površini okoli petih kvadratnih kilometrov je najmanjša slovenska in druga najmanjša jugoslovanska občina. V njej živi okoli 35 tisoč ljudi, vsak delavec pa se jim pridruži še kakšnih 62 tisoč Ljubljančanov, ki pridejo v središče mesta na delo.

V središču mesta se seveda zbere veliko ljudi in množica problemov, s katerimi se morajo v občinski skupščini srečevati skoraj sleherni dan. Že geografska lega v osrčju republike in njenega glavnega mesta pogojuje v občini Center izredno koncentracijo kulturnih, socialnih, družbenopolitičnih, upravnih in gospodarskih organizacij, s tem pa tudi visoko stopnjo urbaniziranosti tega področja.

Prebivalstvo Centra, ki je po vojni, zlasti pa v petdesetih letih hitro naraščalo, v zadnjih letih močno upada. Danes živi v občini okoli osem tisoč ljudi manj kot leta 1961. Hitro upadanje števila prebivalcev je posledica vse težjih življenjskih pogojev v prenapoljenem mestnem središču, hkrati pa je tudi posledica preseljevanja v druge ljubljanske občine – zlasti v Šiško in Bežigrad, kjer intenzivno gradijo nova stanovanjska naselja.

Selitev so končno vzpodbujali tudi občinski posegi, ko so povečevali število poslovnih in infrastrukturnih prostorov in objektov, rušili stare stanovanjske hiše oziroma spreminjali stanovanja v poslovne prostore. Zaradi izseljevanja se je v občini močno spremenila tudi socialna in starostna struktura prebivalstva. Odselevali so se namreč predvsem mlade družine, tako da je danes v Centru skoraj že vsak tretji prebivalec osebn ali pa družinski upokojenec. Prizadevanja občinske skupščine, da bi središče mesta z gradnjo stanovanj naredili bolj privlačno za življenje in tako znova pritegnili mlade ljudi, niso neutemeljena.

V občini ima sedež 680 organizacij združenega dela in skupnosti ter še 200 poslovnih

oziroma delovnih enot, katerih matične organizacije imajo sedež v drugih mestnih občinah. V gospodarstvu so najpogosteje zastopane trgovske organizacije – zunanje trgovine, trgovine na debelo in trgovine na drobno. Te ustvarijo tudi več kot polovico celotnega družbenega proizvoda v občini.

Industrijske organizacije se izseljujejo v druge ljubljanske in tudi v druge slovenske občine. Tam imajo namreč za realizacijo svojih razvojnih programov mnogo ugodnejše prostore in druge pogoje, kot v pretesnem mestnem središču. Število zaposlenih na območju občine je pred kratkim že presežilo 70 tisoč delavcev. Od tega jih je 48.364 zaposlenih v gospodarstvu, 22.500 pa v družbenih dejavnostih, orga-

nih in organizacijah družbenopolitičnih skupnosti in organizacij ter v drugih negospodarskih dejavnostih. V občini imajo poleg tega še 536 samostojnih obrtnikov. To je v primerjavi s številom občanov sicer zelo visoko število, seveda pa njihove usluge niso namenjene le prebivalcem, ki živijo v ožjem mestnem središču.

V občini Center je lociranih tudi veliko znanstvenih (univerza, inštituti), zdravstvenih (Klinični center) in kulturnih institucij (SNG, Drama in Opera, Slovenska filharmonija, muzeji in galerije, nov kulturni dom Ivana Cankarja) kar daje tej občini posebno in tradicionalno obeležje zgodovinskega, kulturnega, znanstvenega in družbenopolitičnega središča. Za srednjeročno plansko ob-

dobje 1976–1980 je bila za Center značilna umirjena rast družbenega proizvoda, zaposlovanja in novih investicijskih naložb v gospodarstvu. Ta umirjenost je posledica dejstva, da so več kot 80 odstotkov investicij, katerih nosilci so bile gospodarske organizacije iz občine Center, usmerili izven območja matične občine. V industrijskih conah sosednih občin so nove industrijske objekte zgradile tovarna Zmaj, Pletenina in Rog. Tovarna Zmaj se je v celoti izselila iz občine Center, zadnji čas pa so se začele preseljevati tudi večje trgovinske organizacije. Petrol se je že preselil za Bežigrad, nove poslovne objekte pa so si v sosednih občinah zgradile tudi Emona, Slovenijales, Slovenija-sadje itd. Osnovni kašipotni nadaljnega

razvoja predvidevajo v letošnjem letu 4-odstotno rast družbenega proizvoda in še bolj umirjeno – enoodstotno rast zaposlovanja novih delavcev. Dosedanje komparativne prednosti občine kot so: zelo ugodna središčna lega, visoka koncentracija strokovnih kadrov, turistično privlačen stari del mesta itd., pa tudi narekujejo nadaljnji razvoj občine v smeri dohodkovno intenzivnega in visoko produktivnega gospodarstva.

To pa seveda pomeni, da bo moralo združeno delo v občini v zaključku sedanjega in v naslednjem srednjeročnem obdobju koreniteje spreminjati sedanje bolj ali manj podjetniške odnose pri ustvarjanju in delitvi dohodka ter da bo moralo na dohodkovnih osnovah povezovati svoje dolgoročne

interese z gospodarskimi organizacijami v drugih slovenskih pa tudi jugoslovanskih občinah.

Takšen temeljni koncept kvalitetnega gospodarskega razvoja pa predstavljajo tudi že sprejete smernice za pripravljane družbenega plana občine Ljubljana Center v naslednjem srednjeročnem obdobju od leta 1981 do leta 1985.

GOSPODARSKA GIBANJA V LETU 1979

Podatki iz zaključnih računov za lansko leto kažejo, da je bilo gospodarstvo občine Center uspešno. Celotni prihodek in dohodek gospodarstva se je povečal za 25% oziroma za 30%. Ti dosežki so znak boljšega gospodarjenja, večjega obsega proizvodnje in storitev, večjega obsega prodaje pa tudi višje produktivnosti dela. Vendar pa uspešne finančne pokazatelje spremlja tudi visoka inflacijska stopnja, saj so bile ob tem cene na drobno kar za četrtno višje od cen, ki so veljale leto poprej. Po podatkih občinske skupščine je bila vrednost industrijske proizvodnje za 20 odstotkov višja kot leta 1978. Planirano višino proizvodnje so s tem presegli za 4%. Vrednost prometa v trgovini na drobno in vrednost gostinskih storitev je za 25,4% oziroma za 33,7% presežila višino iz leta 1978.

Vrednost izvoza organizacij združenega dela, ki opravljajo zunanjetrgovinsko dejavnost v občini je porasla lani za 14,2%, vrednost uvoza pa za 20% – v primerjavi z letom poprej. Izvoz s tem pokriva polovico uvoza, kar je za 2,6% manj ugodno, kot je bilo še leto pred tem.

Osnovni cilji ekonomske politike so bili leta 1979 v občini nadaljevati že začete kakovostne procese za stabilizacijo gospodarstva v okviru razpoložljivega dohodka. Pokazale so se določene pozitivne spremembe, ki se kažejo predvsem

v počasnejši rasti dela dohodka, ki ga namenjajo za skupno in splošno porabo. Ta se je večala počasneje kot dohodek. Vendar pa se je del dohodka za druge namene večal hitreje, tako da se gmotni položaj gospodarstva v občini ni izboljšal, temveč ostal zgolj na ravni iz leta 1978.

Nasprotno pa je delitev znotraj organizacij združenega dela potekala gospodarnije kot po zaključnih računih leta 1978. Sredstva za akumulacijo so se povečala za 43%, medtem ko so se neto osebni dohodki povečali le za 27%, skupna poraba v OZD pa za 25%. Akumulativna in reproduktivna sposobnost gospodarstva v občini se je tako lani nekoliko povečala.

Poprečni mesečni čisti osebni dohodek je v letu 1979 znašal 8133 dinarjev in je bil za četrtno višji kot leto poprej. Dinamika rasti osebnih dohodkov je zaostajala za dinamiko doseženega dohodka na delavca, ki je bil višji za 29 odstotkov. Realni osebni dohodki delavcev, zaposlenih v Centru, so se v letu 1979 ob 24% povišanih življenjskih stroških torej povišali za 1,3%.

Razmerje med gibanjem celotnega prihodka in porabljenih sredstev se je v letu 1979 izboljšalo. Na 100 dinarjev porabljenih sredstev, je gospodarstvo občine Center ustvarilo 117,3 din celotnega prihodka, kar je 1% več kot v letu 1978.

Po podatkih iz zaključnih računov je bilo lani v občini Center v gospodarstvu zaposlenih 48.364 delavcev. To je za 859 delavcev ali 2% več kot leto pred tem.

V občini so lani neuspešno poslovale tri organizacije združenega dela, 1% vseh odzov v občini. Skupna višina izgube, ki so jo »ustvarili« tisoč in trije delavci, znaša 9681 dinarjev. V eni od odzov z izgube je občinska skupščina že uvedla stečajni postopek, v drugi je bil lani uveden začasni organ družbenega varstva, za tretje pa so sprejeli sklep o uvedbi sanacijskega postopka.

NAČRTI ZA PRIJETNEJŠE OKOLJE

Pri izgradnji občine oziroma mestnega središča imajo v občini Center precej težav. Analiza stanja, ki je osnova za izdelavo prostorskega plana občine, je pokazala, da je prostorska in urbanistična problematika občine že dosegla kritično mejo in da je sedanji trend urbanizacije v marsičem v nasprotju s sodobnim načrtovanjem okolja in prostora.

Čeprav so že sprejeli nekaj zazidalnih načrtov, v občini še nimajo izdelanega temeljnega koncepta urbanizacije. Predvsem ni koncepta, kako bi center mesta poživili, da bi bil privlačnejši in prijetnejši. Dosedaj so se namreč preveč ukvarjali z nekakšno »cityzacija« mestnega središča. V prihodnje želijo zgraditi več stanovanj, predvsem pa privlačnih trgovinskih in obrtnih prostorov. Ne smemo namreč pozabiti, da se je tudi zaradi dosedanje urbanistične zasnove mestnega središča izselilo veliko mladih družin.

Pri urbanem urejanju svoje sredine pa imajo v Centru nemalo težav. Pri realizaciji urbanističnih dokumentov sodeluje vse več dejavnikov, zato je čas od ideje do njene uresničitve vedno daljši. Preobremenjeni so tudi urbanistični načrtovalci, kar povzroča novo zamujanje pogodbениh rokov. Pri izdelavi načrtov je praviloma vedno vključena tudi spomeniška služba, saj večino prostora v Centru zajema staro mestno jedro, ki ga je treba ohraniti. Ker se spomeniško

varstvo mnogokrat prepozno vključuje v načrtovanje, tudi tu nastajajo zamude. Ko so načrti pripravljene, se zaustavi še ob javni razgrnitvi v krajevnih skupnostih, kjer vse prevečkrat zmagajo ozki lokalni interesi, ki zavirajo razvoj mestnega središča.

Kljub temu so leta 1979 v Centru sprejeli tri zazidalne načrte: CO-1/17 »Moša Pijade«, načrt za gradnjo novega zdravstvenega doma in zazidalni načrt za gradnjo soseske Nove Poljane. Letos bodo dokončali preostale tri zazidalne načrte, ki so lanskoletni dolg. S tem bodo urbanistično opredelili del krajevnih skupnosti Poljane in Gradišče ter skoraj celotno območje Prul. Letos bodo nadaljevali tudi gradnjo na ploščadi Borisa Kraigherja, gradnjo stanovanjske stolpnice ob Grablovičevi ulici, gradnjo šeste roške stolpnice, urejevanje ljubljanskega gradu, novega kulturnega doma Ivana Cankarja, doma mladine na Poljanah, začeli graditi nov zdravstveni dom in še nekaj stanovanjskih blokov.

Ob tem velja še posebej omeniti velike načrte za obnovo stare Ljubljane, ureditev Čopove ulice v privlačno nakupovalno središče ter obsežno preureditev Petkovškovega nabrežja od Zmajskega mosta do Trubarjeve ulice – ob osrednji tržnici.

POŽIVILI BODO GRADNJO STANOVANJ

V stanovanjski gradnji se Center le težko meri z drugimi ljubljanskimi občinami, kjer rastejo velike stanovanjske soseske. Lani so zgradili v občini le 60 novih stanovanj – v bloku B-1 na Vodmatu. Tudi letos bodo v bloku B-2 na Vodmatu pridobili le 60 novih stanovanj. Vendar pa imajo kljub pomanjkanju prostora tudi v Centru obsežnejše načrte. V naslednjem srednjeročnem obdobju 1981–1985 naj bi namreč zgradili okoli 1700 novih stanovanj. Od tega jih bodo nanovo zgradili 1447, okoli 200 pa jih bodo pridobili s prenovo in ureditvijo ostrešij.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bodo tako v Centru zgradili 500 stanovanj v soseski Nove Poljane in 500 stanovanj v CO 1/21 ob Plinarni. Ob Igriški ulici (CO 1/8) bodo zgradili 25 stanovanj, stolpnica ob tovarni Rog pa bo imela 92 stanovanj. Kare med Trgom OF, Miklošičevo, Ljubljano in Resljevo cesto (CO 1/17) je prostor, kjer bodo zgradili 150 stanovanj, v soseski CS 2, ki zaokrožuje kare med Ilirsko, Rozmanovo, Maistrovo, Pri-sojno in Njogoševo ulico pa bo 100 novih stanovanj. V novi stavbi na vogalu Njogoševe in Masarykove bo 30 stanovanj, ob Komenskega ulici v podaljškju do Vidovdanske pa še 50 novih stanovanj.

Poleg novogradenj v Centru pospešeno prenavljajo staro mestno jedro. Program celotne prenove, ki je pomembna tudi za vse mesto, bo končan že letos.

ZASTARELO KOMUNALNO OMREŽJE

Zastarelo, luknjičavo omrežje vodovodnih in plinskih cevi je poglavitni problem občinskega komunalnega gospodarstva, zato ga bo treba nujno obnoviti. Prav tako pa bo treba s toplovodnimi in plinskimi omrežji oskrbeti predele v občini, ki s temi komunikacijami še vedno niso opremljeni. Na področju kolektivne komunale bodo letos najprej skušali uresničiti lanske naloge. Začeli bodo obnavljati Poljansko

cesto, uredili bodo arkade v Wolfovi ulici 14, s čimer bodo precej izboljšali varnost pešcev, uredili bodo podaljšek Skeletove ulice in Prešernovega trga. Obnovev naj bi letos dočakala tudi dovozna pot v Kolizej in sprehajališče Osojna pot.

Asfaltirali bodo tudi cestišča pod Turnom, Živinozdravske ulice, Sodarske steze in v prvi fazi obnovili Slomškovo ulico. Med prioritete naloge sodi tudi nadaljnja ureditev parka Tivoli ter Försterjevega in Hrovatinovega vrta. Po desetletnem programu izgradnje ljubljanskih cest pa naj bi letos začeli obnavljati Poljansko in Litijško cesto.

V okviru individualne komunalne porabe bodo na področju daljinskega ogrevanja kmalu dokončali črpalno postajo ob Masarykovi cesti. Letos bodo gradili tudi vroečvod Tabor–Krekov trg, nadaljevali pa bodo tudi sanacijo plinskega omrežja na Prulah in v Stari Ljubljani.

Letos bodo položili cevi na ljubljanski grad, kjer bo nova prečrpalna postaja. Obnovili bodo tudi primarni cevovod po Trubarjevi ulici in po Masarykovi cesti.

V kanalskem omrežju bodo rekonstruirali vod od Resljeve ceste do Moša Pijadejeve ulice in na delu Kotnikove ulice. Zamenjali bodo omrežje od Levstikovega trga do Rožne ulice, kanal po Veselovi ulici do Prešernove ceste in dalje po Valvazorjevi do Šubičeve. Ob tem bodo nadaljevali tudi gradnjo avtomatske telefonske centrale s 16 tisoč priključki v Kulturnem domu Ivana Cankarja in postavili precej novih telefonskih govornic.

IZJEMEN PRITISK NA DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Za dejavnosti skupne porabe izločajo v občini Center okoli 30 odstotkov dohodka, vendar še ne morejo zadovoljiti vseh potreb. Zato tudi pravijo, da je pritisk na področju družbenih dejavnosti v občini izjemen. Mnogokrat ne morejo zadovoljiti vseh želja in zahtev občanov.

Od vseh zaposlenih delavcev je v Centru zaposlenih kar 57,3 odstotka žensk. Ob tolikšnem številu zaposlenih žena je torej razumljivo, da kljub velikim

naporom na tem področju, le stežka rešujejo vse težave. Kljub temu vrsta kazalcev pričča, da je doseženi družbeni standard v občini sorazmerno visok, kar velja posebej za šolstvo, otroško varstvo in skrb za starejše občane. K temu pripomore seveda dejstvo, da je občina dobro opremljena z objekti družbenega standarda, razen na področju telesne kulture. Ob že znanih težavah s prostorom imajo tako v Centru le 0,16 kvadratnega metra športnih površin na posameznega prebivalca.

Značilni problemi, ki se v Centru odražajo na vseh področjih družbenih dejavnosti pa so: stalno zmanjševanje števila aktivnih prebivalcev in vztrajno staranje prebivalstva; izjemno visoko število zaposlenih glede na število prebivalcev, veliko nekvalificiranih delavcev iz drugih območij države; velika dnevna migracija; pomanjkanje zelenih površin, visoka stopnja onesnaženosti zraka, velik hrup, gost promet ter pomanjkanje nekaterih strokovnih kadrov.

USPEŠNO UVAJANJE CELODNEVNE ŠOLE

V občini je danes 7 osnovnih šol in posebna osnovna šola, ki vključujejo okoli 4500 učencev. Več kot polovica učencev stanuje v drugih ljubljanskih občinah. Pri uvajanju celodnevne pouka so dosegli lep uspeh. Več kot 14 odstotkov učencev je že vključenih v celodnevni pouk, okoli 34 odstotkov pa v podaljšano bivanje.

V vseh osnovnih šolah so že uvedli enozmenny pouk, kar je dobra osnova, da pri uvajanju celodnevne bivanja učencev dosežejo še boljše rezultate.

V občini imajo še 22 srednjih šol z okoli 6 tisoč dijakov. Več kot 84 odstotkov dijakov je iz drugih ljubljanskih občin in okolice. Na višjih šolah in univerzi pa se šola nekaj čez 15 tisoč študentov. Okoli 5300 jih je od tega iz Ljubljane. Imajo še 6 dijaških domov z 2033 ležišči.

Na področju vzgoje in izobraževanja jih tare predvsem grozeče pomanjkanje učiteljev, kar četrtna jih namreč letos namerava oditi v pokoj. Manj-

ka pa jim tudi športnih in rekreacijskih površin za učence in dijake.

MANJKA UČITELJEV IN VZGOJITELJIC

V sedmih vzgojnovarstvenih organizacijah in v 15 vzgojnovarstvenih enotah ima v Centru prostor okoli 2300 otrok. Od skupnega števila jih je 66 odstotkov doma iz te občine. Poleg tega pripravljajo v občini vzgojni program še za 300 bolnih otrok v Kliničnem centru. V občini imajo tudi 10 varstvenih družin, za vse predšolske otroke pa organizirajo 120-urno pripravo na šolo.

Tudi v VVZ primanjkuje strokovnjakov. Težave bi lahko rešili, če bi imeli dovolj stanovanj za vzgojiteljice, saj teh drugod v Sloveniji ne primanjkuje. Zaradi gradbenih in drugih normativov imajo velike težave z odpiranjem dislociranih enot v krajevnih skupnostih. Tudi v vrtcih primanjkuje rekreacijskih površin in prostorov. Zaradi visoke cene počitniških letovanj pa jim zlogoma upada število otrok, ki gredo na organizirane počitnice.

VEČ KULTURNIH PRIREDITEV V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

Izvajanje kulturnih programov je v občini Center seveda močno finančno povezano z republiškim in mestnim programom. V občini deluje poleg osrednjih slovenskih kulturnih institucij in vrste drugih ustanov s področja kulturnih dejavnosti še 12 kulturnih društev s približno 500 člani.

V občini je premalo prostorov za kulturno dejavnost v krajevnih skupnostih. Tudi že obstoječe institucije so z interesi krajanov premalo povezane. Želeli bi tudi čvrsteje povezati amatersko in profesionalno kulturno dejavnost na svojem območju.

NI PROSTORA ZA IGRIŠČA

V Centru imajo 54 telesnokulturnih organizacij s 24 tisoč člani. Poleg tega še 8 šolskih športnih društev s 1800 člani in eno delavsko športno društvo s preko 400 člani. Kot smc

že omenili, jih predvsem muči pomanjkanje športnih dvoran in rekreacijskih objektov.

TEŽAVE POVZROČA PRELIVANJE SREDSTEV

Socialno skrbstvo je v občini dobro organizirano, čeprav jih pri uresničevanju programa ovirajo težave pri zbiranju sredstev. Ker velja domicilni princip zbiranja sredstev, se prispevek delavcev steka pač v kraje, kjer živijo. Prelivanje sredstev nazaj pa ne poteka vedno brez težav. Status rejnic je sicer urejen, vendar imajo veliko težav s pridobivanjem rejniških družin.

ZDRAVSTVO

Razne oblike zdravstvenega varstva opravlja v občini vrsta zdravstvenih organizacij. V tem srednjeročnem načrtu je bila osnovna usmeritev občinske zdravstvene politike vsestransko izboljšanje osnovnega zdravstvenega varstva. To usmeritev pa niso uresničili v celoti. Tudi preventivno zdravstveno varstvo aktivnega dela prebivalstva še ni zadovoljujoče.

Sredstva in oprema zdravstvenega doma Center sta že precej izrabljeni. Dobro razvita specialistična in bolnišnično zdravstvena dejavnost in slaba organizacijska povezanost in delitev dela med osnovnimi, specialističnimi in bolnišničnim zdravstvenim varstvom pa sili občane v uporabo dražjih storitev. Tudi organizacija dela v osnovnem zdravstvenem varstvu še ni dovolj dobra. Še vedno niso izdelali kriterijev za združevanje sredstev za solidarnost na področju zdravstva v regiji.

ŠTIRI NOVE KRAJEVNE SKUPNOSTI

V občini Center imajo osem krajevnih skupnosti. Večina od njih je prevelikih in preštevilnih, da bi lahko svojo vlogo temeljne družbenopolitične skupnosti, kjer delovni ljudje uresničujejo osnovne cilje, dovolj dobro odigrale. Na to je kazala vrsta pomanjkljivosti pri dosedanjem delegatskem delovanju, slaba povezanost in sodelovanje z organizacijami združenega dela v njihovem okolju, preslabotna družbena in politična aktivnost itd. Zato so se v občini resno lotili preobrazbe in preoblikovanja svojih krajevnih skupnosti. Po začetnih uspehih je prišlo do zastojev pri organiziranju javnih razprav glede preobrazbe in morebitne potrebe za delitev krajevne skupnosti.

Vzrok za zastoj ni bilo nezanimanje prebivalcev, šlo je za nerazumevanje nujnosti preobrazbe v družbenopolitičnih vodstvih. Vendar so težave s pomočjo partijske organizacije in z večjo angažiranostjo socialistične zveze kmalu odpravili. Šele tedaj je javna razprava o preobrazbi in preoblikovanju dobila nov zamah in resnično zaživela v vseh krajevnih skupnostih in se končala s pričakovanimi zaključki. Po zaključkih javne razprave so se štiri krajevne skupnosti: Kolodvor, Tabor, Stara Ljubljana in Poljane odločile za prostorsko razdelitev dotdanjega območja krajevne skupnosti.

Druge krajevne skupnosti se niso odločile za preoblikovanje, zato bodo na svojih področjih izvedle le vsebinsko preobrazbo svojega delovanja. Po zaključkih javne razprave naj bi imeli torej v Centru dvanajst krajevnih skupnosti.

M založba
mladinska
knjiga

Vse naše delo je naravnano h knjigi

Vsakokrat ko se spominjamo pomembnih dogodkov in predstavljamo delovno organizacijo, navadno sežemo nazaj v zgodovino. Če imamo v mislih veliko tovarno, se spominjamo prvih strojev, ki smo jih pogнали v tek, če pa govorimo o založniški organizaciji, potlej se spominjamo prvih knjig in knjižic. Tako bi lahko pisali o Mladinski knjigi in o njenih začetkih pred 35 leti, ko smo izdali prvih šest knjig. Sprehodili bi se lahko skozi čas, ko smo zgradili novo tiskarno, odpirali nove knjigarne ter se povezovali z mnogimi založbami doma in v svetu. Tokrat se bomo zaustavili kar ob koncu minulega poslovnega leta.

V Mladinski knjigi, kjer združujemo založništvo, koprodukcijo, grafično proizvodnjo, trgovino, izvoz in uvoz je lani 1700 delavk in delavcev ustvarilo 200 milijard s. din prihodka oz. 40 milijard dohodka. V letošnjem letu pa načrtujemo boljše rezultate, saj nameravamo ustvariti 250 milijard s. din prihodka.

Polovica zbirka za otroke in mladino

Težišče naših uspehov in našega dela je še vedno ob knjigi in za knjigo. Središče našega knjižnega programa so še vedno zbirke za otroke in mladino, katerim namenimo polovico knjižnega programa. Približno četrtino programa zavzemajo izvirna in pripovedna leposlovna dela za odrasle, druge izdaje pa so poljudno-znanstvena in strokovna dela, učbeniki in priročniki. Poleg tega v Mladinski knjigi izdajamo revije za otroke in mladino (Ciciban, Pionirski list, Pionir, Proteus in Mladino). Knjige in revije razširjamo in prodajamo v lastni prodajni organizaciji. Knjižni program za otroke in mladino (male in velike slikanice, poljudno-znanstvene slikanice, pravilno bogastvo, pesmi in zgodbe za šolarje, povesti in romani za odrasle bralce in knjige, ki bogatijo znanje in širijo obzorje) prodajamo v razvejani poverjeniški mreži neposredno na šolah. V knjigarnah prodajamo

vse knjige naše založbe. Založniški poverjeniki ponujajo kupcem od vrat do vrat obsežnejša knjižna dela, zbirke in priročnike. V zadnjem času se uveljavlja prodaja po pošti. Ponudbe v obliki prospektnega in prodajnega gradiva, s katerim obveščamo naše bodoče kupce o izišlih knjigah, so prav v zadnjem času naletele na velik odziv. V Mladinski knjigi pa se lotevamo tudi razširjanja knjig v prvem slovenskem knjižnem klubu Svet knjige. V minulih letih smo to prodajno pot intenzivno razvijali, sedaj šteje Svet knjige že 150.000 članov, le-ti med drugim kupujejo knjige v klubskih centrih v Ljubljani, Celju, Mariboru in Slovenj Gradcu.

Tako torej potuje knjiga iz knjižne redakcije, kjer nastaja, preko tiskarne v skladišče in do kupca. Veliko dela moramo opraviti, preden sporočimo javnosti, da smo v 40 zbirkah izdali 250 naslovov, jih ponudimo in pošljemo kupcem. Mladinska knjiga pa ne razširja knjig le doma; že zgodaj je pričela navezovati stike z založbami doma in v svetu.

Medzaložniško sodelovanje

Mladinska knjiga je vtakla žive niti medzaložniškega sodelovanja med številnimi mesti in narodi, kar predstavlja koprodukcijsko dejavnost. Naši sodelavci v Koprodukciji organizirajo, prodajajo, oblikujejo in ustvarjajo koprodukcijske izdaje za otroke, mladino in odrasle. Naše slikanice so se uveljavile doma in v svetu, kar v dobru meri velja tudi za enciklopedične in umetnostne izdaje. Poleg tega se z jugoslovanskimi in drugimi založniki dogovarjajo za uredništvo založniško-koprodukcijskih načrtov. V koprodukciji prodajajo in kupujejo avtorske pravice, opcije in licence in opravljajo posle zunanjetrgovinskega prometa.

V knjigarnah Mladinske knjige so na voljo skorajda vse knjige, ki jih izdajajo slovenske založbe (foto: Edo Primožič)

Sodobna grafična proizvodnja

Mladinska knjiga je doživljala svoj razvoj hkrati z razvojem grafične proizvodnje. Prve knjige so spodbujale k rasti tiskarne. Sodobna tiskarna je spodbujala založbo, da se je lotevala zahtevnejših založniških projektov in koprodukcija je ob sodobni grafični proizvodnji vse pogosteje navezovala stike z drugimi založbami doma in na tujem, načrtovala in uresničevala koprodukcijske projekte. Naša tiskarna je najstarejša offset specializirana tiskarna za tisk knjig pri nas. Tiskamo trdovezane in mehkovozane knjige v velikih nakladah, prospekte, koledarje, rokovnike, blankete in drug propagandni material v eni ali več barvah. Približno 40 odstotkov proizvodnje grafičnih storitev namenimo lastni hiši, skoraj 30 odstotkov jugoslovanskim založbam, ostanek pa izvažamo. Na domačem tržišču se je tiskarna uveljavila zaradi sodobne tehnologije in sodobne organizacije dela. Tiskarna ima elektronske naprave v reprodukciji in stavku z eno, dve in štiribarvnimi stroji v formatih

A-0 in B-0 in z 10-barvno rotacijo za tisk najzahtevnejših edicij, pri tem pa ne smemo pozabiti tudi na stroje za vezavo knjig. Tiskarna že več kot 15 let izvažajo knjige in grafične storitve. S svojo kakovostjo se je uveljavila doma in prejela priznanja na tujih trgih. Vse to pa daje grafični proizvodnji zadosti spodbud, da se loteva načrtov za gradnjo še sodobnejše tiskarne za Bežigradom.

Knjigarna – kulturno središče

Knjige iz našega založniškega programa in programa drugih založb so na voljo v 23 knjigarnah po vsej domovini. Na knjižnih policah je vedno od 2000 do 10.000 naslovov. To so knjige iz slovenske in jugoslovanske knjižne produkcije. V knjigarnah so urejeni specializirani oddelki, na katerih kupcem svetujemo, jih obveščajo o pravkar izišlih knjigah in jim priporočajo nakup. Knjigarne tudi po vsebinski plati postajajo središče kulturnih dogajanj. Najmlajša, a zelo razgibana je galerijska dejavnost. V galerijah prodajamo sodobna likovna dela in dela slavnih moj-

strov, monografije in druge umetnostne knjige. Vendar to dejavnost še širimo, v prihodnje pripravljamo širši izbor umetnostnih izdaj, specializirane in prodajne razstave grafičnih listov. Trgovina in njeni tozidi pa se ne ukvarjajo le s prodajo knjig, marveč prodajajo v papirnicah pisarniški material, šolske potrebščine, spominke in darila. Prizadevamo si, da bi se na tem področju specializirali in se lotili tako imenovanega tehniškega papirništva. Seveda pa ne smemo prezreti še ene naše dejavnosti Veletrgovine, ki se med drugim ukvarja s komercialnim tiskom, izdaja in zalaga stenske koledarje z motivi iz naših knjižnih del in rokovnike. Veletrgovina oskrbuje »velike potrošnike« s pisarniškim materialom – od najpreprostejšega – do srednje monografije. Moderni razstavni in prodajni saloni birotehniške so stalna oblika obveščanja kupcev, kaj je novega na tem področju in kaj je mogoče kupiti pri nas.

Vse naše dejavnosti in delo je torej naravnano h knjigi, ki jo že 35 let uspešno tiskamo in prodajamo.

OAD

Delovna organizacija

Slovenijales trgovina

Delovna organizacija Slovenijales-trgovina je registrirana za opravljanje notranje in zunanje trgovine, inženiringa ter prodajo tropskega žaganega lesa. Našejeje njene predmete poslovanja: gozdni sortimenti, žagan les, furnir in lesna tvoriva, stavbno pohištvo, gradbeni in instalacijski materiali, konstrukcije in montažne hiše, kemični izdelki, papir in celuloza, repromateriali, orodja in strojna oprema, pohištvo, bela tehnika, notranja dekoracija in v okviru inženiringa kompletna oprema objektov. Takšna je precej razvejana dejavnost, s katero je DO Slovenijales-trgovina lani ustvarila 12,5 milijarde dinarjev prometa. Konec leta 1979 je bilo v delovni organizaciji zaposlenih 2470 delavcev, od tega 61 v podjetjih in preds.avnih v tujini ter 1220 v prodajni in skladišni mreži zunaj sedeža delovne organizacije. Lani je v DO Slovenijales-trgovina delovalo 7 organizacijsko in ekonomsko zaključeni celoti, temeljnih organizacij združenega dela in delovna skupnost skupnih služb za opravljanje nalog skupnega pomena. Letos je obseg poslovanja zahteval

spremembe pri organizaciji notranjetrgovinskih TOZD. Iz TOZD Stanovanjska oprema in TOZD Lesni in gradbeni material se je oblikovalo 9 ekonomsko samostojnih enot za maloprodajo ter samostojne ekonomsko-organizacijske formacije za veleprodajo stanovanjske opreme ter lesnega in gradbenega materiala. Slovenijales-trgovina ima obsežno tržno organizacijo na domačem in tujem trgu. Poleg neposrednega poslovanja v tujini opravljajo trženje na tamkajšnjih tržiščih ter preko zunanjetrgovinske mreže, ki jo sestavljajo: 10 predstavništev, 6 lastnih podjetij in 3 mešana podjetja. Predmet poslovanja je montaža – prodaja pohištva ter nakup in prodaja surovin, repromaterialov, strojev in opreme. Vrednost izvoza v letu 1979 je preseгла 145 milijonov ameriških dolarjev, največ pa so izvozili v razvite zahodne države in sicer 67,3%, 15,9% v vzhodnoevropske države, članice SEV in 16,8% v države v razvoju. Prodajna mreža v Jugoslaviji obsega 62 prodajnih mest – trgovin za prodajo lesnega in gradbenega materiala, stanovanjske opreme ter opreme objektov z inženiring storitvami. Realizacija v

maloprodaji in neposredna prodaja je v letu 1979 znašala 7,6 milijarde dinarjev. Delovna organizacija Slovenijales-trgovina pa v Jugoslaviji tudi zastopa in ima konsignacijo za izdelke številnih uglednih svetovnih družb. Promet delovne organizacije Slovenijales-trgovina je zasnovan na načrtnem sodelovanju s proizvodnimi in drugimi delovnimi organizacijami v naši državi. Z več kot 100 proizvodnimi delovnimi organizacijami so podpisali samoupravni sporazum o trajnem sodelovanju. Med podpisniki omenjenega samoupravnega sporazuma je tudi 23 proizvodnih delovnih organizacij, s katerimi je DO Slovenijales-trgovina povezana v sestavljeno organizacijo združenega dela Slovenijales. Naj poudarimo, da je bila delovna organizacija Slovenijales-trgovina pobudnik povezovanja in združevanja proizvodne in trgovinske dejavnosti že leta 1967. Do zdaj je to sodelovanje doseglo že tako stopnjo, da je skupno planiranje, skupno delo pri razvoju izdelkov in skupno prevzemanje rizikov že vsakdanji pojav.

Za občinski praznik čestita tudi delovni kolektiv tovarne

Pletenina

Zametki današnje PLETENINE, ljubljanske tovarne trikotažnih izdelkov segajo v sredo prejšnjega stoletja in so povezani z imenom enega tedanjih največjih slovenskih industrijalcev F. Terpincem, ki je prav v Vodmatu ustanovil v letih 1861–1862 tovarno sukna in odej.

Podjetje je za takratne razmere sicer dobro poslovalo, za svoje izdelke, ki jih je razpošiljalo po vsej stari Avstriji in celo v Rusijo, je na sejmi in razstavah premajalo tudi nagrade, pa se vendar ni obdržalo niti tri desetletja. Ob prelomu stoletja pa so tovarniški prostori na Zaloški cesti znova oživel. Poslovni Ljubljčan D. Hribar je imel tedaj že dve delavnici za pletenine v Ljubljani, ker pa so bili prostori premajhni, je odkupil obstoječ tovarniški kompleks na Zaloški cesti in ga še razširil.

Sprva so bili v tovarni samo ročni stroji, pozneje pa so stroje za pletenje poganjali motorji. Pred prvo svetovno vojno so v tovarni na strojih za okroglo pletenje izdelovali nogavice, na drugih pa moške majice in otroško perilo. Tovarna je zaposlovala v začetku okoli 25 delavcev, pred prvo svetovno vojno pa že 100 do 150 ljudi, ki so, denimo, leta 1913 izdelali 25.000 do 30.000 ducatov nogavic in okoli 1000 ducatov majic ter drugega perila. Zgodovinar poroča, da so izdelke razpošiljali po Kranjskem, Štajerskem, po Primorskem, po Goriškem, v Dalmacijo, na Hrvaško, v Srbijo, Črno goro in celo v daljnji Egipt.

Po prvi svetovni vojni so tovarno širili, dozidavali delovne prostore, tovarna je imela že več oddelkov. Novi stroji so prinesli nove tehnološke postopke in širili proizvodni asortiman, s tem pa tudi nove dejavnosti.

Zaradi gospodarskih razmer je število zaposlenih precej nihalo. Tako je štel,

delovni kolektiv pred šestdesetimi leti 107 zaposlenih, pet let kasneje (1925) samo 89, leta 1928 pa spet 149. V tridesetih letih je tovarna imela okoli 215 delavcev, nekaj let pred začetkom druge svetovne vojne pa je število spet upadlo. Temu primerno je nihala tudi proizvodnja. Zdaj je naraščala zdaj spet upadala, kar pa je razumljivo, če se spomnimo na krizna obdobja med obema vojnama.

Tovarno pletenin na Zaloški cesti je zatekla druga svetovna vojna in z njo obdobje do osvoboditve, ko je tovarna sicer poslovala, ni pa se prostorninsko širila niti povečevala zmogljivosti. Osvoboditev pa je prinesla korenite spremembe. Tovarna je z nacionalizacijo povsem oživila. V tovarno so iz vse Slovenije prihajali tekstilni stroji. Čeprav je specializacija prinesla veliko kompliciranih nalog za maloštevilne strokovnjake naše tovarne, je prednost delavcev vendar rodila uspehe in septembra leta 1947 je proizvodnja stekla. Delovna organizacija je na začetku poslovala kot ljubljanska »tovarna nogavic in pletenin«, vendar je tovarna že leto dni pozneje spremenila ime v »Pletenina, tovarna trikotažnega perila, Ljubljana«. Leta 1948 je bilo zelo uspešno, saj je tovarna izdelala 1.800.000 kosov pletenin ob 541 zaposlenih. Pozneje je proizvodnja spet zanihala zaradi pomanjkanja surovin in utenzilij. Tedaj se večjih investicij niso lotevali, vsaj ne pomembnejših.

Leta 1950 pa je spet prineslo nove vzgibe. 11. septembra so tovarno prevzeli delavci in ustanovili prvi delavski svet, uvedli so 42-urni delovnik, podjetje se je moderniziralo, proizvodnja je rastla. Dokajšnjo dinamiko v proizvodnji so izmenoma povzročali povpraševanje na trgu, tehnične zmogljivosti podjetja, močne zahteve, dostopnost surovin in drugo. Največji potrošnik tovarne je bila Slovenija, ki je vsako leto prevzela kar polovico proizvodnje,

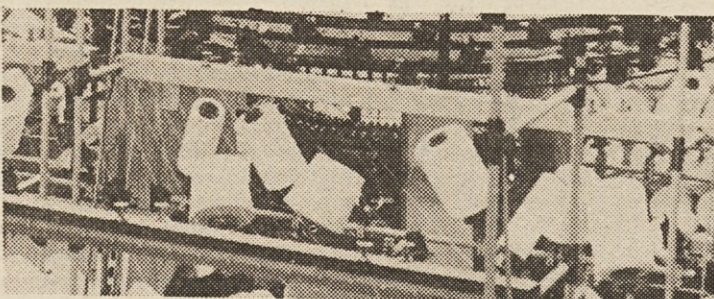
Motiv iz obrata konfekcije v Ljubljani na Zaloški c.

izdelke pa so pošiljali tudi v druge republike, predvsem v Hrvaško ter v Srbijo z Vojvodino.

Šestdeseta leta so za PLETENINO pomembna zaradi prodaje njenih izdelkov na tuja tržišča, na klirinško in konvertibilno področje. Zanimivo je, da sta dve državi, Švica in Švedska, prvi od evropskih držav naročili izdelke PLETENINE, in sicer kopalke in trenirke iz »helanke«. In če je tovarna v začetku pošiljala svoje izdelke v vzhodne države, je kasneje svoje izdelke prodajala predvsem na konvertibilnem področju. Izdelke PLETENINE so poleg številnih evropskih dežel sprejele tudi države Afrike, Kanade in celo Avstralija. Podjetju pa izvoz ne pomeni zgolj pridobivanja deviznih sredstev, ki so potrebna za nabavo surovin, temveč gospodarski interes. Takoj moramo dodati, da je delovna organizacija kupovala surovine predvsem v naših predilnicah, nekaj pa so jih uvozili. Ob tem je število zaposlenih raslo in leta 1964 doseglo kulminacijo 787 delavcev. Potem je dve leti ta številka stagnirala, leta 1969 pa je Pletenina

spet zaposlovala približno toliko delavcev. Vzporedno z napredkom v tovarni se je uresničevala tudi skrb za delovnega človeka. To dokazuje vrsta pridobitev, med drugim: zdravnik v tovarni, tovarniška menza, zagotovljene poceni počitnice.

Veliko se je spremenilo v teh letih. Tudi stanovanjsko vprašanje so za 236 svojih članov rešili v PLETENINI že do leta 1969. V tovarni pa se je življenje, tisto, mimo redne proizvodnje, hitro spreminjalo: prebarvali so domala vso tovarno, asfaltirali dvorišča, instalirali fluorescenčno razsvetljavo, popravili strehe itd. Nadzidali in dozidali so objekte, skladno z razširitvijo novih proizvodnih postopkov, uvedli proizvodnjo pletenin, uredili sušilnice, transformatorske postaje – in še bi lahko naštevali pridobitve od 1960. do 1970. leta. V zadnjih štiridesetih letih so porušili provizorne zgradbe in zgradili nove, sodobne objekte, prilagojene novim proizvodnim procesom. To je čas številnih adaptacij, preurejanja (npr. skladišč, kotlarnice itd.) in največje rasti te delovne or-

Nova tovarna – obrat pletilnice v Ljubljani na Letališki cesti

oz. poslujejo v treh občinah: Ljubljana Center, Ljubljana Moste-Polje in Ribnica.

Delovni kolektiv PLETENINE šteje danes okoli 1000 delavcev, ki ustvarijo okoli 35 milijard s. dinarjev skupnega prihodka, iz izvoza okoli 5400 milijonov dinarjev. Kar zadeva izvoz, prodajajo izdelke zvečine na zahodnoevropske trge.

PLETENINA je doma in v svetu znana po izdelkih ADIDAS. Športni izdelki, trenirke in tekaški dresi predstavljajo tri četrtine proizvodnje PLETENINE, na voljo so v domačih trgovinah, prek Slovenijašporta pa izvažajo precej teh izdelkov tudi v tujino. Sicer pa v vseh naših specializiranih trgovinah radi segamo npr. po kopalke in perilu z oznako PLETENINA.

V PLETENINI se skrb za delovnega človeka ne odraža samo v urejenih delovnih pogojih. Ta skrb sega tudi preko visokih tovarniških zidov. Za zdravje in zdravstveno preventivo deluje obratna ambulanta (splošna in zobna), za aktivne delavce in upokojene PLETENINE. Tovarna s precejšnjimi sredstvi pomaga delavcem pri reševanju stanovanjskih težav in sicer največ z dodelitvijo kreditov, ki poteka po sprejetih pravilnikih. Delavci in tudi upokojeni udobno in ceneno preživljajo dopuste ob morju ali v planinah (v domovih v Novem gradu, na Veliki planini ali v Kranjski gori), starejši delavci so deležni oskrbe v znanih zdraviliščih itd. Tako je tudi prav, kajti samo delavec, ki ima zase in za svojo družino zadovoljive življenjske pogoje, lahko zavzeto opravlja svoje delovne naloge.

V tej kratki predstavitvi PLETENINE smo skušali orisati rast in razvoj delovne organizacije, ki se ponša z veliko tradicijo in lepimi uspehi. Delovni kolektiv se pridružuje s čestitkami za občinski praznik. Delavci Pletenine se zavedajo, da je tudi letošnji praznik samo mejnik v razvoju in prizadevanjih, ki vodi k novim nalogam in novim delovnim uspehom.

ganizacije. V tem času (do leta 1971) se je močno povečala kvadratura tovarniških prostorov (na 6780 kvadratnih metrov), tovarna je s strojnimi napravami povečevala zmogljivosti in se modernizirala, saj je delovni kolektiv zamenjaval zastarele stroje z modernimi in rentabilnejšimi, izpopolnjeval je transportna sredstva in jih povezoval z oddelki. V teh letih so si zelo prizadevali za obnovo, za dograjevanje novih proizvodnih prostorov, s poudarkom na specializaciji in avtomatizaciji proizvodnje, zato je delovna organizacija dobila novo podobo.

PLETENINA se je uvrstila med najsodobnejše tovarne svoje stroke v Jugoslaviji, saj je težnja vodilnih in samoupravnih organov, da bi tovarna stopila v korak z naprednimi evropskimi podjetji te stroke, postala resničnost. Kajti v razvoju PLETENINE velja omeniti še tri pomembne letnice: leto 1977, ko je delovni kolektiv zgradil novo tovarno – obrat pletilnice v Ljubljani na Letališki cesti, leto 1978, ko se je PLETENINI priključil obrat nekdanje tovarne Krim Sodražica, in leto 1979, ko je podjetje izvedlo reorganizacijo. PLETENINA je ustanovila pet temeljnih organizacij, od tega štiri proizvodne in eno skupnega pomena. To so temeljne organizacije MODA na Zaloški, ki je največja, PERILO v Bizoviku, TRIM na Sodražici, PLETIVO (pletenje in oplemenitnje) in TRŽENJE, tozd skupnega pomena. Temeljne organizacije proizvajajo